

”Tanssia Jeesuksen kanssa”

Suomessa toimivan kristillisen tanssiyhteisön jäsenten kokemukset ja käsitykset
hengellisestä tanssista

Riina Laurila
Käytännöllinen teologia, maisterin tutkielma
tammikuu 2021

HELSINGIN YLIOPISTO – HELSINGFORS UNIVERSITET		
Tiedekunta/Osasto – Fakultet/Sektion Teologinen tiedekunta	Laitos – Institution Helsingin yliopisto	
Tekijä – Författare Riina Laurila		
Työn nimi – Arbetets titel "Tanssia Jeesuksen kanssa"– Suomessa toimivan kristillisen tanssiyhteisön kokemukset ja käsitykset hengellisestä tanssista		
Oppiaine – Läroämne Käytännöllinen teologia		
Työn laji – Arbetets art Maisterin tutkielma	Aika – Datum 10.1.2021	Sivumäärä – Sidoantal 52
Tiivistelmä – Referat <p>Tässä tutkielmassa tarkastellaan yhden Suomessa toimivan kristillisen hengellisen tanssin yhteisön jäsenten kokemuksia ja käsityksiä hengellisestä tanssista. Tutkimus analysoi tanssia transsendenssin viitekehyksessä sekä tanssia jumalanpalveluselämän muotona. Tutkimusaineisto koostui kahdeksasta teemahaastattelusta, jotka on tehty kevään 2020 aikana. Tutkimuksen analyysimetodina on ollut kvalitatiivinen sisällönanalyysi, joka on tehty litteroitujen haastattelujen tekstianalyysinä. Tutkimus keskittyi kristilliseen hengelliseen tanssiin, erityisesti ylistystanssiin ja kehorukoukseen, jolla tarkoitetaan kehollista rukousta liikkeen kautta tai improvisoitua rukoustanssia.</p> <p>Tutkimuksesta kävi ilmi, että kristillinen hengellinen tanssi koettiin minäkuvaan eheyttävänä kokemuksena ja jumalasuhdetta vahvistavana kokemuksena. Tunteiden käsitteleminen tanssin avulla koettiin henkistä hyvinvointia vahvistavana kokemuksena, johon ylistys ja liikkeen kautta rukoileminen toi lisäulottuvuuden, johon ei pelkästään tanssimalla pääse.</p> <p>Kehon liike kuvattiin myös itseilmaisun välineenä, joka auttoi tunnistamaan omat tunteet ja kuvailemaan niitä. Tunteita voitiin ilmaista tanssin avulla toisille ihmisille, mutta myös tunteiden ilmaiseminen Jumalalle koettiin tärkeänä. Tanssin transsendentti ulottuvuus nousi keskeiselle sijalle hengellisen tanssin ilmaisun kokemuksessa.</p> <p>Tutkimuksessa nousivat esiin kolme kristillisen hengellisen tanssin ulottuvuutta: <i>Hengellisen tanssin vaikutus jumalasuhteeseen, hengellisen tanssin vaikutus hyvinvointiin ja hengellisen tanssin sosiaalinen ulottuvuus</i>. Jumalasuhde oli haastattelujen keskeisin teema. Hengellisen tanssin terapeuttisuus ja hyvinvointinäkökulma nousivat myös vahvasti esiin aineistosta. Sosiaalisesta näkökulmasta kristillinen hengellinen tanssi koettiin tärkeänä yhteisöllisenä harrastuksena, jossa tanssijat pystyivät jakamaan kokemuksiaan ja keskustelemaan itselleen tärkeistä asioista. Hengellisen tanssin avulla voitiin myös rukoilla toisten puolesta. Tärkeä sosiaalisuuteen liittyvä elementti oli myös se, että tanssijat halusivat esiintyä toisille ihmisille ja välittää tanssin kautta pyhän kokemuksen.</p> <p>Hengellisissä tilaisuuksissa esiintyminen koettiin tärkeänä hyvinvointia parantavana kokemuksena. Jos esitykseen lisättiin kokemus Jumalan läsnäolosta, saattoi esiintyjä tavoitella ajatusta siitä, että hän voisi toimia Jumalan välikappaleena. Tämä ”Jumalan sanasaattajan rooli” oli elämys, jota tanssijat tavoittelivat. Tämä tunne oli positiivinen ja uskonelämää vahvistava.</p> <p>Tutkimuksessa ilmeni, että kristillinen hengellinen tanssi koettiin tärkeänä uskonelämän muotona ja se nähtiin myös mahdollisena liturgian osana. Tutkimuksessa nousi kuitenkin esiin myös käsityksiä siitä, että tanssiminen ei olisi hyväksyttävää useiden kristillisten yhteisöjen piirissä. Siksi asennekulttuuri tanssia kohtaan voisi olla tärkeä teologinen tutkimuskohde tulevaisuudessa.</p>		
Avainsanat – Nyckelord Tanssi, ruumiillisuus, spiritualiteetti, uskonelämä, uskonnollisuus		
Säilytyspaikka – Förvaringställe Helsingin yliopiston kirjasto, Keskustakampuksen kirjasto, Teologia		
Muita tietoja		

Sisällys

1. Johdanto	1
2. Tutkimuksen tausta	2
2.1. Mitä tanssi on?	2
2.2. Voiko tanssin jakaa hengelliseen ja maalliseen tanssiin?	3
2.3. Lähestymistapoja tanssin tutkimukseen	7
3. Tanssin suhde transsendenssiin.....	9
3.1. Transsendenssi, kehoisuus ja fenomenologia	9
3.2. Esiintyminen tunteiden tulkkina ja transsendenssin kokemuksen välittäjänä	11
3.3. Ihmisen tarve kokea kosketus transsendenssiin: uskonnollisen kokemuksen merkitys ja tanssi osana elettyä uskontoa	12
4. Tutkimuksen toteutus	15
4.1. Tutkimustehtävä.....	15
4.2. Tutkimusaineisto ja aineistonkeruumenetelmä	15
4.3. Tutkimusaineiston analyysi	17
4.4 Tutkimuksen luotettavuus, eettisyys ja asemani tutkijana.....	20
5. Hengellisen tanssin vaikutus jumalasuhteeseen	22
5.1. Haastateltavien käsitys uskosta, uskonnollisuudesta ja hengellisyydestä	22
5.2. Hengellisen tanssin ja maallisen tanssin vuoropuhelu.....	24
5.3. Kehon kieli: tanssi rukouksen välineenä ja jumalanpalveluksen osana	27
5.4. Uskonnolliset eleet: ylistäminen, alistuminen, pyytäminen ja kiittäminen	29
5.5. Partnerina Jeesus: tanssijan ja Jumalan suhde sekä tanssin kautta saavutettu uskonnollinen kokemus.....	31
5.6. Voiko tanssi olla vääräuskoista?	33
6. Hengellisen tanssin vaikutus hyvinvointiin	34
6.1. Ilmaisun voima: itseilmaisun ja tunteiden ilmaisemisen hoitavuus	34
6.2 Uskonnolliset tunteet: tunteiden ilmaiseminen Jumalalle.....	37
7. Hengellisen tanssin sosiaalinen ulottuvuus.....	38
7.1. Hengellisen tanssin yhteisölliset tapahtumat	38
7.2. Jumalan välikappale: transsendenssin kokemuksen välittäminen katsojalle.....	39
8. Johtopäätökset	41
Lähteet	43
Kirjallisuus	44
Liitteet	46

1. Johdanto

Tanssi on universaali käsite, joka on kaikille tuttu. Ihmiset ovat aina ja kaikkialla tanssineet. Tanssi kuuluu osana lähes kaikkiin eri kulttuureihin, ja tanssi on liittynyt kiinteästi myös uskonnollisiin rituaaleihin. Toisaalta taas tanssi on liitetty hauskanpitoon ja seksuaalisuuteen. Nämä elementit ovat johtaneet siihen, että jossain uskonnollisissa yhteisöissä tanssia kohtaan on alettu suhtautua kriittisesti. Tanssilla on kuitenkin tärkeä rooli uskonnon historiassa. Tanssi koskettaa laajaa osaa ihmisistä ja monelle se on myös tapa toteuttaa uskonnollisuuttaan. Tanssi on osa elettyä uskontoa, mutta samalla se on kritisoitu aihe, johon liittyy paljon erilaisia asenteita. Siksi on tärkeätä ottaa tanssi osaksi käytännöllisen teologian tutkimusta.

Tanssia on tutkittu monista eri lähtökohdista. Tanssia on tutkittu esimerkiksi etnografisesti, fenomenologisesti ja taiteen tutkimuksen näkökulmasta. Myös tanssin hyvinvointivaikutukset ovat olleet tärkeä tutkimuskohde. Tanssiterapiaa on tutkittu runsaasti erityisesti Yhdysvalloissa ja tanssin terapeuttisuus on laajasti tunnustettu. Myös muiden taidelähtöisten menetelmien käyttäminen ihmisten hyvinvoinnin parantamiseksi on yleistynyt kaikilla yhteiskunnan osa-alueilla.¹ Suomen evankelis-luterilaisen kirkon strategiassa todetaan, että paikalliset ilmiöt, kuten jumalanpalveluselämän kehittäminen ja uudet nykyihmistä puhuttelevat toimintatavat lisäävät ihmisten sitoutumista kirkkoon.² Tanssilla on mahdollisuus toimia sielunhoidon välineenä ja osana kirkollista toimintaa ja rukouselämää. Tanssi on myös sosiaalinen yhdessäolon muoto, johon voidaan yhdistää rukouksen elementti. Tanssia on jo tällä hetkellä hyödynnetty jonkin verran myös Suomen evankelis-luterilaisen kirkon toiminnassa, mutta tanssin rooli kirkon toiminnassa on edelleen marginaalinen.

Tanssin hyvinvointivaikutukset on todistettu monissa tutkimuksissa ja tanssia on tarkasteltu myös eletyn uskonnon näkökulmasta. Tämä tutkimus pureutuu syvemmälle ihmisen ja Jumalan väliseen kommunikaatioon. Tutkimus tarkastelee tanssia uskonnollisen kokemuksen ja hengellisen kommunikaation välineenä. Miten kehollinen transsendenssin kokemus vaikuttaa ihmisen sielunelämään? Voiko ihminen tanssia Jeesuksen kanssa?

¹ Vilja-Mantere 2018, 2.

² Kohtaamisen kirkko. Suomen evankelis-luterilaisen kirkon suunta vuoteen 2020. Kirkon tutkimuskeskus 2014, 13.

2. Tutkimuksen tausta

2.1. Mitä tanssi on?

”On inhimillistä, että tanssimme” -sanoo antropologi Judith Lynne Hanna. Hannan mukaan ihmiskunta ilmaisee itsensä tanssilla.³ Tanssi kietoutuu yhteen muiden elämän ulottuvuuksien kanssa, kuten kommunikaation ja oppimisen, uskomusjärjestelmien, sosiaalisten suhteiden, poliittisen dynamiikan, rakkauden ja taistelun, urbanisoitumisen ja muutoksen kanssa.

Tanssilla on vaikutuksensa jopa ihmisen biologiseen kehitykseen ja evoluutioon.⁴

Tanssimisen syyt voivat olla uskonnollisia, moraalisia tai poliittisia. Tanssilla on myös kyky nousta kaikkien näiden syiden yläpuolelle ja pureutua syvälle ihmisyyden ytimeen.⁵ Judith Lynne Hannan mukaan tanssia voi tarkastella monesta eri näkökulmasta. Tanssi voidaan nähdä fyysisenä käyttäytymisenä, jossa ihmiskeho vapauttaa energiaa lihastyöllä, joka saa impulssinsa aivoista. Orgaaninen liike-energia on tanssin ydin. Ruumis ja sen osat jännittyvät ja rentoutuvat, ojentuvat ja koukistuvat. Keho tekee eleitä ja liikkuu tilassa paikasta toiseen. Tämä toiminta pystyy luomaan eksistentiaalisen tilan, flown, joka ei ole erotettavissa tanssijasta itsestään. Liikkeen luoja ja liikkuja ovat yhtä, sillä tanssin instrumentti on ihmiskeho.⁶

Gummeruksen tietosanakirjan mukaan tanssi on luonnolliseen liikuntavaistoon pohjautuva tapa ilmaista elämyksiä ja tunteita. Tanssissa tärkeällä sijalla on rytmi, johon perustuen tanssija liikehtii. Liikkeet voivat olla säännöllisiä ja kertautuvia liikesarjoja tai jatkuvasti muuttuvia liikkeitä. Tanssi on ikivanha tapa, joka esiintyy alkukantaisimmillaan luonnonkansoilla useimmiten rituaalien yhteydessä.⁷ Weilin+Göösien tietosanakirja määrittelee tanssin samansuuntaisesti. Tämän tietosanakirjan mukaan tanssi on ihmisen luonnolliseen liikuntavaistoon pohjautuva, ikivanha tapa. Tanssin avulla voidaan ilmaista erilaisia elämyksiä, mielialoja ja tunteita. Tanssin keskeisiin elementteihin kuuluu rytmi, johon tukeutuen tanssija liikehtii eri jäsenillään tai koko ruumillaan. Yhteisöstä ja kulttuuripiiristä riippuen tanssi voi tapahtua säestyksellä tai ilman. Alkukantaisimmillaan tanssi esiintyy luonnonkansojen parissa. Näiden kansojen parissa tanssin tarkoitusperät ovat useimmiten uskonnollisia.⁸ The Concise encyclopedia Britannica määrittelee tanssin ilmaisun

³ Hanna 1987, 3.

⁴ Hanna 1987, 3.

⁵ Hanna 1987, 3.

⁶ Hanna 1987, 3.

⁷ Tiainen 1987, 1830.

⁸ Hakala 1979, 377.

muodoksi, joka käyttää kehollisia liikkeitä, jotka ovat rytmisiä kuvioituja tai ne voivat olla improvisoituja. Usein tämä tapahtuu musiikissa. Tanssi on yksi vanhimmista taidemuodoista, tanssia on joka kulttuurissa ja sitä esitetään monissa tarkoituksissa, jotka voivat olla seremoniallisia, liturgisia, maagisia tai teatterillisiä, sosiaalisia tai esteettisiä.⁹

Eri aikakausien sanakirjat määrittelevät tanssin samansuuntaisesti. Tanssi on kehon liikettä, johon liittyy tunteiden ilmaiseminen. Tanssi kuvataan osana inhimillistä kulttuuria ja tanssi on kautta aikojen myös kuulunut osaksi uskonnollisia rituaaleja. Vaikka osa näistä lähdeeteoksista on melko vanhoja, ja siksi niihin tulee suhtautua kriittisesti, tarjoavat ne kuitenkin tähän tutkimukseen sopivan katsauksen siitä, miten tanssia on tiivistetysti määritelty eri aikakausina. Tietosanakirjamääritelmistä on nähtävissä se, että tanssi on liitetty uskontoon aikojen alusta asti. Filosofian tohtorin, Satu Saarisen, mukaan tanssilla on monissa uskonnoissa tärkeä merkitys ihmisen ja jumaluuden kohtaamisen paikkana.¹⁰ Tanssi voi näkyä kirkkokansan toiminnallisena ja kehollisena rukouksena. Rukous voi tapahtua liikkuen, paikallaan istuen tai kirkkotilaa hyväksikäyttäen. Tanssi voi olla liturgista, evankelioivaa tai ylistävää. Se voi olla sielunhoidollisesti eheyttävää.¹¹

2.2. Voiko tanssin jakaa hengelliseen ja maalliseen tanssiin?

Tanssin jaottelu maalliseen ja hengelliseen tanssiin ei ole ongelmaton. Kuten edellä esitelty tietosanakirjamääritelmät toteavat, tanssia on kautta aikojen käytetty sekä uskonnollisissa yhteyksissä että puhtaasti maallisessa kontekstissa. On kuitenkin olemassa joitain määritelmiä, joiden avulla tanssia on mahdollista jakaa eri alalajeihin ja osa-alueisiin. *Tanssi* voidaan laajana käsitteenä ilmaista kehon liikkeenä tilassa tai rytmisenä liikkeenä.¹² *Hengellinen tanssi* tai *hengellinen liike* ovat käsitteitä, joiden alle voidaan sijoittaa laaja kirjo erilaisia alakäsitteitä. Hengellisellä tanssilla tai liikkeellä tarkoitetaan yleensä tanssia, joka liittyy ajatukseen ihmisen yhteydestä yksilön ulkopuolella olevaan transsendenttiin ulottuvuuteen. Esimerkiksi Afrikassa tanssi on tärkeä osa ihmisten spiritualiteettia.¹³

Kristillinen hengellinen tanssi toimii yläkäsitteenä, jonka alle voidaan sijoittaa esimerkiksi ylistystanssi, kehorukous, pyhä tanssi ja liturginen tanssi. Kristillisessä

⁹ Wolf 2020, 509.

¹⁰ Jumalanpalvelustanssilla pitkä historia kirkossa. Sanomalehti Kaleva. Saarinen 2011.

¹¹ Jumalanpalvelustanssilla pitkä historia kirkossa. Sanomalehti Kaleva. Saarinen 2011.

¹² VerEecke 1999, 155.

¹³ Hanna 1987, 106.

hengellisessä tanssissa keho toimii rukouksen välineenä. Kristillinen hengellinen tanssi pohjautuu ajatukseen, että rukouksen ja ylistyksen kohteena on Jeesus. Kristillinen hengellinen tanssi voi olla yksityistä tai sosiaalista. Se voi tapahtua yksin tai ryhmässä. Usein nämä elementit myös yhdistyvät. Hengellisissä tanssitapahtumissa voidaan kokemuksia jakaa muiden kanssa, mutta tilanne voi olla samanaikaisesti myös erittäin henkilökohtainen.¹⁴

Tanssia voidaan myös harrastaa kristillisissä tanssikouluissa ja ryhmissä. Tanssin harrastaminen kristillisissä tanssikouluissa ja ryhmissä voidaan laajana käsitteenä myös nähdä hengellisenä tanssina, mutta lähinnä kyseessä on tanssin harrastaminen kristillisessä viitekehyksessä. Kristillisissä tanssikouluissa harjoitellaan tanssitekniikoita, kuten muissakin tanssikouluissa. Tekniikan harjoittelu erotetaan rukouksesta ja ylistyksestä. Kristillisissä tanssikoulussa tapahtuva tanssin harrastaminen eroaa kuitenkin muista tanssikouluista siten, että tunteihin saatetaan lisätä rukousosio ja kristillisuus näkyy näiden tanssiyhteisöjen toiminnassa. Esimerkki kristillisessä viitekehyksessä toimivasta tanssikoulusta on Xaris Finland.¹⁵

Maallinen tanssi voidaan jakaa useisiin alakategorioihin ja tanssilajeihin. Näitä ovat esimerkiksi: Baletti, nykytanssi ja improvisaatio, kilpatanssi, jazztanssi ja showtanssi, lavatanssit ja diskotanssi.¹⁶ Kansantanssit on tärkeitä mainita omana lajinaan. Kansantanssit voivat liittyä sekä hengelliseen että maalliseen tanssiin. Uskontojen rituaalitanssit, kuten myös kristillinen pyhä tanssi¹⁷ pohjautuvat kansantansseihin. Myös klassisen baletin alalajilla, karakteritanssilla, on juurensa kansantansseissa.¹⁸

Omaksi kategoriakseen voidaan myös sijoittaa *tanssiteokset, joissa on hengellinen sisältö*. Tanssiteosten hengellisen sisältö voi olla sekä kristillinen, että muuta hengellisyyttä edustava. Giselle-baletti on esimerkki baletista, jossa on spirituaalinen sisältö. Giselle -baletti pohjautuu Henrich Heinen tarinaan Wili-hahmoista. Wili-hahmot ovat ennen häitään kuolleita morsiamia, jotka eivät kykene lepäämään haudoissaan. Heidän kuolleissa jaloissaan elää edelleen halu tanssia. Koska nämä nuoret neidot eivät ole kyenneet tyydyttämään tätä halua eläessään, he nousevat yöllä haudoistaan tanssimaan. Jos joku mies eksyy yöllä Wilien hautapaikan läheisyyteen, kohtaa häntä suuri onnettomuus, sillä Wilit haluavat tanssittaa miehet kuoliaaksi.¹⁹ Giselle-baletti pohjaa ajatukseen yliluonnollisesta. Giselle on vain yksi

¹⁴ VerEcke 1999, 204.

¹⁵ Xaris Finland. Kotisivu. Liikkeellä rakkaudesta.

¹⁶ Dance art fun. Tamara Rasmussen opisto. Kotisivu.

¹⁷ Bernhard Wosienin kehittämä pyhä tanssi -metodi.

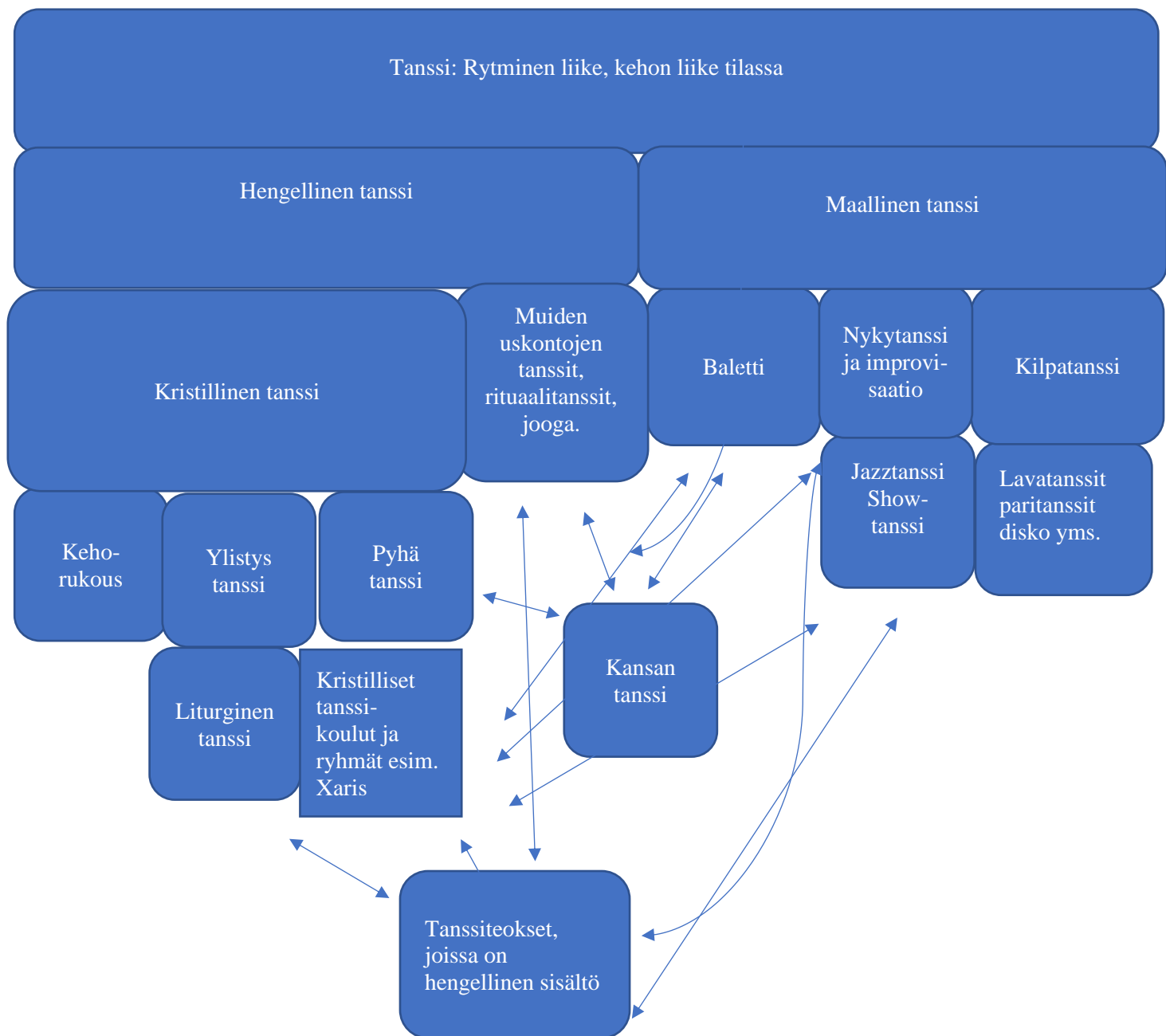
¹⁸ Bauer 2016, 1.

¹⁹ Smith 2000, Liite: Ranskankielinen libretto, 215-216.

esimerkki klassisen baletin repertuaarista, jonka sisältö viittaa ajatukseen yliluonnollisesta ulottuvuudesta. Yliluonnolliseen viittaava tarinankerronta on klassisessa baletissa yleistä. Esimerkiksi baletit Joutsenlampi ja Bajadeeri pitävät sisällään ajatuksen rakkaudesta, joka voittaa kuoleman. On myös esimerkkejä tanssiteoksista, joissa kristillinen sisältö. Esimerkki kristillisestä klassisesta baletista on George Balanchinen Tuhlaajapoika, joka perustuu Raamatun kertomukseen.²⁰

Alla esitetyssä kaaviossa (kaavio 1.) tanssin määritelmät on luokiteltu eri alakäsitteisiin. Kaaviossa on yhdistetty nuolella muutamia tanssilajeja toisiinsa, sillä niiden voidaan nähdä liittyvän toisiinsa ja ne esiintyvät sekä hengellisen tanssin, että maallisen tanssin alueella.

²⁰ Suomen Kansallisoopperan infisivu: Encore.

Kaavio 1. Tanssin luokittelu maalliseen ja hengelliseen tanssiin ja näiden alakategoriat

2.3. Lähestymistapoja tanssin tutkimukseen

Tanssia voidaan tarkastella monesta eri näkökulmasta. Judith Lynne Hanna on tutkinut tanssia antropologian näkökulmasta. Hänen kirjansa *To Dance Is Human – A theory of Nonverbal Communication* on laaja-alainen katsaus tanssista ja sen eri ilmenemismuodoista. Hanna tarkastelee tanssia sekä afrikkalaisten alkuperäisheimojen parissa että Lincoln Centerin suurilla esiintymislavoilla. Hanna lähestyy tanssia inhimillisenä toimintana. Kirja nostaa esiin nonverbaalisen kommunikaation ja tanssin merkityksen kommunikaation välineenä. Hänen mukaansa tanssi on inhimillistä ajattelua ja ihmiskehoa voi käyttää ajattelun ja ilmaisun välineenä.²¹

Jaana Parviainen on tutkinut tanssia liikunnanfilosofisesti. Hänen tutkimuksensa pyrkii tanssin käsitteellistämiseen. Parviaisen mukaan tanssin luonne ei avaudu yksinomaan tanssimalla, vaan tanssin ymmärtäminen edellyttää tanssin käsitteellistämistä. Parviaisen tutkimuksen metodina on fenomenologinen analyysi, jonka perustana on tanssijan oma, henkilökohtainen elämismaailma.²²

Tanssia on tutkittu paljon myös terapeuttisesta näkökulmasta Helen Payne on yksi Tanssiliiketerapian pioneereista. Hänen kirjansa *Dance Movement Therapy: Theory and Practice* esittelee tanssiterapian kehittymistä ja käytäntöä Isossa Britanniassa. Paynen mukaan Tanssiliiketerapiassa ilmaisevaa liikettä ja tanssia käytetään välineenä, jonka avulla yksilö voi synnyttää jotain ja liittyä johonkin. Tanssiliiketerapialla pyritään ihmisen sisäiseen integraatioon ja kasvuun. Tanssiliiketerapia on perustettu sille pohjalle, että liikkeen ja tunteen välillä on yhteys.²³

Myös kristillisestä hengellisestä tanssista on tehty tutkimusta sekä Suomessa että ulkomailla. *Introducing dance in christian worship*. on yleisesitys kristillisestä hengellisestä tanssista. Teoksella on neljä kirjoittajaa. Johdannon on kirjoittanut Carla DeSola, joka on toiminut Omega West Dance Companyn johtajana. Muut kirjoittajat ovat Orlandon seurakunnan pastori Ronald Gagne, presbyteeri ja teologisen koulun johtaja Thomas Kane, sekä presbyteeripastori Robert VerEecke, *Introducing dance in christian worship* esittelee monipuolisesti kristillisen tanssin historiaa ja tanssia liturgisessa yhteydessä sekä tarkastelee kristillisen tanssin tarkoitusta ja erilaisia ilmenemismuotoja.²⁴

Hengellisestä tanssista on olemassa myös jonkin verran suomalaista tutkimusta. Tiina Sara-aho on tehnyt käytännöllisen teologian pro gradu -tutkielman pyhästä tanssista. Sara-

²¹ Hanna 1987, 5.

²² Parviainen 1994, 3.

²³ Payne 1992, 5.

²⁴ De Sola 1999, 3.

ahon tutkimus keskittyy erityisesti tanssimetodiin, joka on saanut alkunsa saksalaisen professorin, Bernhard Wosienin työn kautta.²⁵ Bernhard Wosien (1908-1986) oli luterilaisen papin poika ja opiskeli itsekin teologiaa. Wosien teki 50-vuotisen työuransa Berliinin valtiollisessa oopperassa tanssijana, koreografina ja balettimestarina. Työuransa jälkeen hän alkoi tutkia kansantansseja, tanssirituaaleja ja tanssien symboliikkaa. Tutkimustensa pohjalta hän loi kansantanssien perusmuotoihin uusia koreografioita, joissa oli hengellinen sisältö.²⁶ Sara-ahon tutkimus analysoi tanssijoiden kokemuksia pyhydestä tanssien aikana.²⁷ Sara-aho pyrkii tutkimuksellaan myös perustelemaan tanssin asemaa seurakunnan toiminnassa.²⁸

Saana Taljan etnografista tutkimusmetodia hyödyntävä uskontotieteen pro gradu -tutkielma käsittelee kristillistä tanssi-improvisaatiosta ja tanssissa vaikuttavia voimia. Talja tarkastelee tanssia eletyn uskonnon käsitteen avulla, jossa opillisen yhdenmukaisuuden sijaan keskeisiä ovat yksilön ruumiilliset välittömät kokemukset. Tutkimus selvittää miten kristillistä improvisaatiotanssia tanssitaan tanssijoiden näkökulmasta ja miten se ruumiillisena toimintana liittyy elettyyn uskontoon. Saana Taljan tarkastelee ylistystanssia myös liikuttavan voiman käsitteen kautta. Liikuttavan voiman käsite liittyy affektin käsitteeseen ja siitä käytyyn teoreettiseen keskusteluun.²⁹

Iida-Maria Oksasen on tehnyt Vanhan testamentin eksegetiikan pro gradu -tutkielman siitä, miten tanssi ja sukupuolitemaattiset asiat liittyvät toisiinsa Vanhassa testamentissa. Oksasen tutkimus tarkastelee, onko tanssilla Vanhassa testamentissa tai ylipäänsä muinaisen Lähi-idän kulttuureissa yhteyttä seksuaalisuuteen, erotiikkaan tai seksiin. Tutkimus pyrkii selvittämään, millaisissa tilanteissa tanssi ja seksi ovat voineet liittyä toisiinsa ja miten. Oksasen tutkimus pyrkii hyödyntämään modernia sukupuolentutkimusta ja tanssitutkimusta. Tutkimuskohteena on muinaiset teksti- ja kuvalähteet, sekä ne Vanhan testamentin tekstit, joissa puhutaan tanssimisesta.³⁰

Pilvi Rostedin Helsingin yliopiston Käyttäytymistieteellisen tiedekunnan Opettajankoulutuslaitokselle tekemä pro gradu -tutkielma käsittelee ylistystanssipuvun valmistamista. Tutkielma on käsityönopeettajan koulutusohjelman lopputyö. Rostedin tutkimuksen tavoitteena on ollut suunnitella esiintymispuku kristilliselle rukoustanssiryhmälle ja miettiä laajasti, mitä periaatteita rukoustanssipukeutumisessa tulisi ottaa huomioon.

²⁵ Sara-aho 2014, 7.

²⁶ Meditatiivinen pyhä tanssi ry. Kotisivu: Pyhyiden poluilla.

²⁷ Meditatiivinen pyhä tanssi ry. Kotisivu: Pyhyiden poluilla.

²⁸ Sara-aho 2014, 89.

²⁹ Talja 2016, 3.

³⁰ Oksanen 2018, 2.

Tutkimus palvelee rukoustanssijoiden kasvavaa joukkoa, tanssia kristillisessä kontekstissa sekä tanssin, pukeutumisen ja uskon välisten suhteiden pohdintaa. Rostedt'n tutkimuskysymyksenä on: millainen on tarkoitukseensa sopiva esiintymispuku rukoustanssijalle.³¹

Tuija Kotiranta on tehnyt pro gradu -tutkielman: Kristillinen tanssi uskon ilmaisijana. Tutkielmassa selvitetään, mitä tanssi on ilmiönä nykyisessä suomalaisessa kristillisessä kontekstissa. Kristillistä tanssia lähestytään yksittäisten tanssijoiden kokemuksista käsin. Tutkimuksen tarkoituksena on saattaa tanssijoiden ääni kuuluville. Millaisen merkityksen ja sisällön he antavat kristilliselle tanssille. Millaisista elementeistä kristillinen tanssi heidän mielestään rakentuu, sekä mitä tällainen tanssi hengellisenä kokemuksena heille merkitsee.³²

Kuten edellä esitellystä ilmenee, tanssi on ollut monia tutkijoita kiinnostava tutkimuskohde. Tanssia on tarkasteltu monista eri näkökulmista ja eri tutkimusmenetelmin. Myös hengellistä tanssia on tutkittu jonkin verran ja tanssi ansaitsee paikkansa eletyn uskonnon muotona. Nyt käsillä oleva tutkielmani pureutuu tätäkin syvemmälle ihmisen ja Jumalan väliseen kommunikaatioon. Tutkimus tarkastelee tanssia uskonnollisen kokemuksen ja hengellisen kommunikaation välineenä. Voiko tanssilla saavuttaa kosketuksen transsendenssiin? Voiko tanssin avulla kohdata Jumalan?

3. Tanssin suhde transsendenssiin

3.1. Transsendenssi, keholisuus ja fenomenologia

Käsitteellä transsendenssi tarkoitetaan aistimaailman yläpuolella olemista.³³ Käsitteellä transsendenttinen taas tarkoitetaan yliaistillista esimerkiksi seuraavissa merkityksissä: 1. Luonnon maailman ulkopuolella oleva. 2. Kaiken mahdollisen kokemuksen ulkopuolella oleva, josta ei voida saada mitään tietoa.³⁴ Tieteen termipankin mukaa transsendenssillä tarkoitetaan aistikokemuksen ulkopuolella olevaa. Transsendenssi esiintyy varsinkin Immanuel Kantin (1724-1804) filosofiassa.³⁵ Termi ”transsendentaalinen” esiintyy tiettävästi ensimmäisenä Platonin filosofiassa, jossa se kuvaa kuvailun tuolla puolen olevaa absoluuttista

³¹ Rostedt 2015, 2.

³² Kotiranta 2005, 1.

³³ Aikio & Vornanen 1982, 620.

³⁴ Aikio & Vornanen 1982, 620.

³⁵ Tieteen termipankki. Transsendenssi.

hyvyyttä. Myöhemmin termi liitettiin Kristinuskon vaikutuksesta myös Jumalaan.³⁶ Kant oli ensimmäinen, joka erotteli transsendentaalisen ja transsendentin tiukasti toisistaan: siinä missä transsendentaalinen merkitsee jonkin rajaa tai jotakin rajalla olevaa, transsendentti tarkoittaa tämän rajan ylittävää tai sitä rikkovaa. Samalla hän liitti nämä käsitteet nimenomaan tiedostuksen ja kokemuksen ennakkoehtoihin eli rajoihin.³⁷ Yksi perustavanlaatuisista oletuksista Kantin filosofiassa on, että havaitseminen ja ajattelu eroavat toisistaan. Kantin näkemys tunnustetaan myös nykypäivän psykologiassa. Kant jakaa nämä kaksi asiaa omiksi alueikseen, jotka toimivat mielen eri puolilla.³⁸ Nämä mielen kaksi aluetta ovat aistihavainto ja ymmärrys. Ymmärrys partikulaarien eli yksilöolioiden, olemassaolosta liittyy havaintoihin. Näiden partikulaarien kautta johdetut käsitteet, säännöt ja johtopäätökset kuuluvat ymmärtämisen alueeseen.³⁹

Myös Maurice Merleau-Ponty puhuu transsendenssin käsitteestä. Hänen mukaansa transsendenssin ongelmat liittyvät eksistentiaalsiin kysymyksiin. Eksistentiaaliset, eli olemassaolomme tarkoitusta koskevat kysymykset ilmenevät sosiaalisissa kokemuksissamme, sekä kaikessa transsendenssiin liittyvässä. Eksistentiaaliset kysymykset, kuten huoli kehosta, menneisyydestä, elämästä tai kuolemasta liittyvät siihen, miten ihminen kykenee olemaan avoimena oman olemisen ulkopuolella olevalle ilmiölle. Yksilö voi elää suhteessa yliluonnolliseen ja kokea sen, mutta yliluonnollinen on olemassa ainoastaan näkyvän todellisuuden ulkopuolella. Kun ihminen elää suhteessa transsendenttiin, tulee aina vastaan ihmisen oman olemisen rajat.⁴⁰ Suhteessa yliluonnolliseen jokaisen olennon ominaisuudet ovat läsnä tässä todellisuudessa, mutta samalla ne ovat suhteessa tämän todellisuuden ulkopuoliseen ulottuvuuteen.⁴¹ Immanenssilla tarkoitetaan tämänpuoleisuutta. Se on uskonnonfilosofiassa käsite, jolla tarkoitetaan Jumalan vaikutusta ja läsnäoloa maailmassa.⁴² Merleau-Ponty tarkastelee sisäisen ja ulkoisen maailman käsitettä. Jos tutkimme kehollisen kokemuksen kautta saavutettuja spirituaalisia kokemuksia, olemme transsendentin alueella. Kun tutkimme suhdettamme yliluonnolliseen, olemme aina alueella, jossa joudumme hyväksymään, että suhde kokemuksen kohteeseen on selvittämätön.⁴³

³⁶ Tieteen termipankki. Transsendenssi

³⁷ Tieteen termipankki. Kriittinen idealismi. Formaali idealismi. Transsendentaalinen idealismi.

³⁸ Ree & Urmson 2005, 189.

³⁹ Ree & Urmson 2005, 189.

⁴⁰ Merleau-Ponty 2004, 163–163.

⁴¹ Merleau-Ponty 2004, 163–163.

⁴² Aikio & Vornanen 1982, 279.

⁴³ Merleau-Ponty 2004, 162–163.

Maurice-Merleau Pontyn filosofian keskeisinä teemoina ovat ruumiillisuus ja havainto. Tästä tutkimussuuntauksesta puhuttaessa käytetään termiä fenomenologia.⁴⁴ Fenomenologisen filosofian mukaan tutkimuksen perustana olevia ongelmia ovat ihmiskäsitys, eli millainen ihminen on tutkimuskohteena ja tiedonkäsitys, eli miten tuollaisesta kohteesta voidaan saada inhimillistä tietoa ja millaista tämä tieto on luonteeltaan.⁴⁵ Liikunnanfilosofi Jaana Parviainen on tutkinut tanssia fenomenologisella tutkimusmenetelmällä. Parviaisen mukaan ihminen todellistuu kehona maailmassa, ja tätä tilaa ihminen pystyy ajattelemaan, mutta ihminen ei voi irrottautua tästä tilasta. Kehona oleminen on ihmiselle itsestään selvää, mutta samaan aikaan myös perimmältään käsittämätöntä.⁴⁶ Jaana Parviainen toteaa, että tanssi kuuluu ihmisen ontologiseen perusrakenteeseen. Tanssi on sisäänrakennettu ihmisen olemiseen. Parviaisen mukaan olennaista on, ettei tanssia voi käsittää ilman sitä kokemistodellisuutta, jossa tanssi syntyy. Kun kysytään, mikä saa ihmisen tanssimaan, on myös kysyttävä mikä ihminen on, ja millaisessa ihmiskäsityksessä pystytään hahmottamaan tanssivaa ihmistä.⁴⁷

3.2. Esiintyjä tunteiden tulkkina ja transsendenssin kokemuksen välittäjänä

Pentti Paavolaisen mukaan teatteri voi toimia sosiaalisena rituaalina. Tämä rituaali kommunikoi yhteisölle itselleen jonkin toiveiden ja ajatusten maailman täyttymyksen. Se vahvistaa yhteisöä sen vallitsevissa tai latenteissa kysymyksissä siitä, mikä elämän jatkumisen ja yhteisön kannalta on toivottavaa, oikein ja hyvin. Rituaalien tapaan teatteri kertaa yhteisölle käsitykset suotuisan tulevaisuuden edellytyksistä. Niitä ovat esimerkiksi, että nuoret pääsevät naimisiin rakkaudesta.⁴⁸ Näyttämötaiteessa ideaalimaailma voi olla myös suhteessa yliluonnolliseen. Tämä ulottuvuus on vahvasti nähtävissä tanssitaiteessa. Klassisissa baleteissa on yleensä jokin tarina, joka kerrotaan tanssin ja klassisen musiikin avulla. Näissä kertomuksissa on usein transsendentti ulottuvuus. Tanssiteoksilla voidaan luoda illuusio yliluonnollisesta maailmasta.⁴⁹

⁴⁴ Tuomi & Sarajärvi 2018, 30.

⁴⁵ Tuomi & Sarajärvi 2018, 30.

⁴⁶ Parviainen 1994, 3.

⁴⁷ Parviainen 1994, 3.

⁴⁸ Paavolainen 1999, 35.

⁴⁹ Smith 2000, Liite: Ranskankielinen libretto, 215-216.

Näyttämötaiteessa esiintyjä välittää oman kokemuksensa katsojalle. Näyttelijä Seela Sellan mukaan teatteri on kommunikaatiota, tiedon välittämistä ja tunteiden välittämistä.⁵⁰ Teatterin tarkoitus on emotionaalisesti vaikuttaa ihmisiin ja herättää ajatuksia.⁵¹ Esiintymisessä kokemuksellisuus on molemminpuolista, se vaikuttaa sekä katsojassa että esiintyjässä.

Myös hengellisessä tanssissa tai muissa hengellisissä esiintymisissä voidaan puhua kokemuksen ja tunteen välittämisestä katsojalle. Hengellisessä yhteydessä esiintymiseen tulee mukaan rukouksen elementti, suhde Jumalaan, joka on transsendentti. Jumala on transsendentti, sillä se on oman olemisen ulkopuolella, mutta kuitenkin läsnä esiintyjän ja katsojan sisäisessä todellisuudessa. Hengellisellä esityksellä voidaan tavoitella transsendenssia kokemusta, joka voi toteutua sekä esiintyjän että katsojan kokemustodellisuudessa.

3.3. Ihmisen tarve kokea kosketus transsendenssiin: uskonnollisen kokemuksen merkitys ja tanssi osana elettyä uskontoa

Tuija Hovin mukaan kokemuksellisuus on erottamaton osa uskontoa. Ei kuitenkaan ole aivan yksiselitteistä, mitä uskonnollisella kokemuksella kulloinkin tarkoitetaan. Sen määrittely on ollut keskeinen kysymys aina tieteellisen uskonnon tutkimuksen alusta lähtien. Nykyisin tutkijat ovat yleensä sitä mieltä, että ei ole olemassa erityistä uskonnollista (transsendenttia) kokemusta sinänsä. Sen sijaan voidaan tunnistaa laaja kirjo erilaisia emotionaalisia ja kognitiivisia tiloja, joita kulttuuriset ja sosiaaliset ympäristöt kuten opittu perinne määrittelevät tietyissä tilanteissa uskonnollisiksi. Kokemukset toisesta todellisuudesta ovat kuitenkin universaaleja, toisin sanoen niitä ilmenee kaikkialla ihmisten keskuudessa, mutta se kulttuuri, jonka piirissä eletään, vaikuttaa siihen, miten kokemuksia tulkitaan.⁵²

Alexandra Bergholmin mukaan ajatus uskonnollisen todellisuuden erityislaatuisuudesta on vakiintunut keskeiseksi osaksi fenomenologista tutkimusperinnettä. Fenomenologian tavoitteena ei ole selittää, miten tai miksi uskonto on syntynyt, vaan miten se ilmenee uskovien elämässä. Tältä pohjalta uskontofenomenologista tutkimusta on 1900-luvun kuluessa tehty erilaisin painotuksin, korostaen joko empaattista eläytymistä yksilön

⁵⁰Yle TV. Areena. Itse asiassa kuultuna. Seela Sella.

⁵¹Yle TV. Areena, Itse asiassa kuultuna. Seela Sella.

⁵² Hovi 2020, 156.

subjektiiviseen kokemukseen tai uskonnon objektiivisesti havainnoitavien piirteiden säännönmukaisuuksia.⁵³

Siinä missä uskontososiloginen tutkimus on pyrkinyt selittämään uskonnollisten yhteisöjen toimintaa ja sen ohjaavia mekanismeja sekä lainalaisuuksia, on uskontopsykologiassa sen sijaan kiinnitetty huomiota yksilön uskonnolliseen ajatteluun sekä uskonnollisen ajattelun kokemukselliseen ulottuvuuteen. Tutkimussuuntauksen varhaisia kehittäjiä olivat psykoanalyttisen teorian isänä tunnettu Sigmund Freud (1856-1939) sekä amerikkalainen filosofi ja lääkäri William James (1842-1910). Jamesin teos, *Uskonnollinen kokemus* (1902), tunnetaan edelleen yhtenä uskontopsykologian perusteoksena.⁵⁴ Pragmatistina James oli kiinnostunut erityisesti yksilön subjektiivisista tunteista, kokemuksista ja impulsseista, sekä siitä, miten ne vaikuttivat käytännön toimintaan. Jamesin mukaan ”yksinkertainen, persoonallinen uskonto” edusti kaikkein luonnollisinta ja alkuperäisintä uskonnollisuutta, joka muodosti oman sisäisen todellisuutensa.⁵⁵ Persoonallisen uskonnon ydin oli sen kyvyssä toimia ”tunne-elämää elähdyttävänä tekijänä”, joka vaikutti yksilöiden elämään kokonaisvaltaisesti. Jamesin mukaan instituutiot ja oppijärjestelmät olivat toissijaisia kokemukseen nähden. Kokemuksen perustana oli ”näkymättömän todellisuus”, jolla James tarkoitti erilaisia mielikuvia ja ideoita, joiden olemassaoloa ei voida empiirisesti todentaa, mutta jotka siitä huolimatta olivat merkittäviä uskoville ihmisille.⁵⁶

Tuija Hovi toteaa, että uskonnollinen kokemus voidaan nähdä laajempänä käsitteenä kuin hetkelliset intensiiviset elämykset. Uskonnollisen kokemisen tutkimus on aiemmin keskittynyt paljolti arkielämän ylittäviin mystisiin elämyksiin. Yksi syy siihen on ollut mystikoiden vaikutus. Mystikot ovat olleet uskonnollisina vaikuttajayksilöitä, jotka ovat itse tuottaneet kokemuksistaan kirjallista aineistoa, kuten kirjoja, kirjeitä ja päiväkirjoja. Tätä kirjallisuutta on pidetty tutkimukseen hyvin soveltuvana materiaalina.⁵⁷ Hovin mukaan uskontotieteessä on pitkä perinne tutkia ihmisen uskonnollisuutta emotionaalisena eli tunneperäisenä kokemuksena. William James selitti emotioiden merkitystä uskonnollisuudessa siten, että niiden kautta uskonnon oppisisällöt kytkeytyvät ihmiselle henkilökohtaiselle elämälle keskeisiin alueisiin. Kognitivistisen käsityksen mukaan mikä

⁵³ Bergholm 2020, 45.

⁵⁴ Bergholm 2020, 47.

⁵⁵ Bergholm 2020, 47.

⁵⁶ Bergholm 2020, 48.

⁵⁷ Hovi 2020, 157.

tahansa emotionaalinen kokemus voi olla uskonnollinen, jos kokija yhdistää sen uskonnollisena pitämäänsä kohteeseen.⁵⁸

Kokemuksellinen uskonnollisuus voi toteutua myös ilman erityisen voimakkaita mystisiä elämyksiä. Arjen eletty uskonnollisuus (lived religion) on käsite, joka rakentuu ajatukseen uskonnollisen kokemuksen jatkuvuudesta ja sen ennakoitavasta toistuvuudesta. Käsite ei niinkään keskity selittämättömiin tilanteisiin tai yllätyksellisyyteen. Eletyssä uskonnossa kokemuksellisuus perustuu niihin merkityksiin, käytänteisiin ja arvoihin, joita yksilöillä on. Eletty uskonto voi myös liittyä osallisuuteen uskonnollisessa yhteisössä, mutta näin ei kuitenkaan ole aina.⁵⁹

Hengellinen tanssi liittyy kokemuksellisuuteen ja elettyyn uskontoon. Tanssin avulla voidaan pyrkiä kohti uskonnollista kokemusta. Robert VerEecken on kuvannut asiaa siten, että hengellinen liike tekee transsendentin näkyväksi. Hengellisessä liikkeessä inhimillinen ja jumalallinen kauneus ei kilpaile keskenään, vaan ne on yhdistetty toisiinsa.⁶⁰ Hengellinen tanssi voi olla elämyksellistä, mutta sen voi olla samanaikaisesti myös hengellinen ja uskonnollinen kokemus. Hengelliset tanssiyhteisöt voivat edustaa elettyä uskontoa ja toimia jumalanpalveluselämän muotona.

Meredith McGuire on tutkinut uskontoa eletyn uskonnon käsitteen kautta. Kehollisuus tulee vahvasti esiin McGuiren tutkimuksissa. McGuiren mukaan hengellisyys on sidoksissa ihmisen kehollisuuteen. Hengellisyys edellyttää fyysistä kehoa, ei vain ihmisen mieltä tai henkeä. Ydinajatus ei tässä ole vain käsitys kehosta vartalona, tai ajatukset siitä, että kehoa ja sen impulsseja pitäisi moraalisesti kontrolloida. Sen sijaan hengellisyys on läheisesti sidoksissa ihmisen materiaaliseen kehoon. McGuiren mukaan kehollisuus on mukana kaikessa, myös ihmisen spiritualiteetissa.⁶¹

⁵⁸ Hovi 2020, 161.

⁵⁹ Hovi 2020, 157.

⁶⁰ VerEecke 1999, 143.

⁶¹ McGuire 2008, 98.

4. Tutkimuksen toteutus

4.1. Tutkimustehtävä

Tutkimuskysymykseni on: miten erään Suomessa toimivan kristillisen tanssiyhteisön jäsenet tulkitsevat ja sanoittavat kokemustaan hengellisestä tanssista?

Tämän tutkielman tieteenalana on käytännöllinen teologia. Tutkimus tarkastelee tanssia osana jumalanpalveluselämää ja elettyä uskontoa. Kiinnostuksen kohteena on tanssi hengellisenä kokemuksena ja tanssin suhde transsendenttiin. Voiko tanssin avulla kokea uskonnollisia kokemuksia? Miten ruumiillisuus näkyy uskonelämässä?

Tutkimuksen kiinnostus kohdistuu siihen, millaisia kokemuksia haastateltavat ovat kokeneet tanssin kautta ja tanssin aikana, sekä niitä merkityksiä, joita he antavat hengelliselle tanssille. Tutkimus pyrkii myös etsimään vastauksia siihen, millaisena ilmiönä kristillinen hengellinen tanssi käsitetään ja miten se vaikuttaa haastateltavien ihmisten uskonelämään, tunne-elämään ja sosiaalisiin suhteisiin.

4.2. Tutkimusaineisto ja aineistonkeruumenetelmä

Tutkimuksen lähdeaineisto koostuu kahdeksasta teemahaastattelusta. Haastatteluista lyhin oli 20,35 minuuttia ja pisin 59,48 minuuttia. Litteroitu materiaali oli 66 sivua. Käytin aineistonkeruun metodina puolistrukturoitua haastattelua, josta voidaan käyttää myös nimitystä teemahaastattelu tai kohdennettu haastattelu.⁶² Valitsin aineistonkeruun menetelmäksi haastattelun, sillä jos tutkimuksen tavoitteena on tuottaa sellaista tietoa, joka koskee esimerkiksi mielipiteitä, käsityksiä havaintoja asenteita arvoja tai kokemuksia, tutkimusaineisto on mielekästä koota haastattelemalla.⁶³ Laadullisessa haastattelututkimuksessa jokainen haastattelu on yksilöllinen, jossa tutkija pyrkii yhdistämään vastaukset siihen muotoon, että ne vastaavat niihin kysymyksiin, joihin tutkija haluaa vastauksen.⁶⁴ Sirkka Hirsjärven ja Helena Hurmeen mukaan kohdennetussa haastattelussa tiedetään etukäteen, että tutkittavat ovat kokeneet tietyn tilanteen. Haastattelua valmistellessaan tutkija alustavasti selvittää tutkittavan ilmiön oletettavasti tärkeitä osia, rakenteita, prosesseja ja kokonaisuutta sekä kehittää haastattelurungon analyysinsa

⁶² Hirsjärvi & Hurme 2001, 47.

⁶³ Koppa. Jyväskylän yliopisto. Haastattelut

⁶⁴ Rubin & Rubin 2012, 4.

perusteella.⁶⁵Tämän tutkimuksen haastattelurunko piti sisällään 27 kysymystä, joihin tuli joitain lisäyksiä ja täsmennyksiä haastattelukohtaisesti.

Tavoitin tutkimukseen osallistuvat henkilöt siten, että osallistuin erääseen ylistys- ja rukousiltaan marraskuussa 2019. Pidin illan päätteeksi puheenvuoron, jossa kerroin tutkimuksestani. Sain tilaisuudessa kahdeksan vapaaehtoista haastateltavaa. He antoivat minulle yhteystietonsa, jonka jälkeen sovin puhelimitse haastatteluista.

Haastateltavat olivat eri ikäisiä naisia. Nuorin oli 28-vuotias ja vanhin 54-vuotias. Haastateltavista pisinpään hengellistä tanssia harrastaneet olivat harrastaneet lajia yli 20 vuotta, lyhimmän ajan hengellistä tanssia harrastanut oli harrastanut sitä puolen vuoden ajan. Kaikki haastateltavat olivat harrastaneet myös muuta tanssia. Muutama haastateltavista myös kertoivat ohjaavansa jotain hengellistä tanssiryhmää.

Haastatteluista yksi tehtiin haastateltavan kotona, kaksi kirjastossa, yksi ravintolassa ja neljä puhelimitse. Jouduin tekemään osan haastatteluista puhelimitse, koska koronarajoitukset maaliskoukokuun aikana hankaloittivat tapaamisia. Haastattelutilanne vaikutti selvästi haastattelujen sisältöön ja pituuteen. Ensimmäinen haastattelu, joka tehtiin haastateltavan kotona, oli pisin. Myös haastatteluilmapiiri oli rennompi kotona kuin esimerkiksi kirjastossa. Puhelimitse tehtävät haastattelut olivat useimmiten kasvotusten tehtyjä haastatteluja lyhyempiä. Vain yksi kasvotusten tehty haastattelu oli puhelinhaastattelua lyhyempi, mutta syynä tähän oli kirjastossa tehtävään haastatteluun rajattu aika.

Jokainen tilanne toi haastatteluun oman tunnelmansa, jolla oli myös vaikutusta haastatteluun. Huomasin, että puhelinhaastattelut olivat sekä lyhyempiä että myös jollain tavalla muodollisempia. Henkilökohtaisissa tapaamisissa päästiin keskustelussa syvällisemmälle tasolle ja tilanteeseen pystyi paremmin eläytymään. Osa tutkittavista olivat minulle entuudestaan tuttuja ja olen myös itse ollut osallistujana samassa tanssiyhteisössä. Myös oma suhteeni haastateltaviin vaikutti haastattelutilanteen ilmapiiriin.

Myös tutkijat Herbert ja Irene Rubin ovat todenneet, että laadullisessa tutkimuksessa tilanteella ja persoonalla on vaikutusta tutkimukseen. Heidän mukaansa laadullisessa tutkimuksessa tutkija ohjaa hienovaraisesti keskustelukumppaninsa suunniteltuun keskusteluun. Näin ollen tutkijalla on lähtökohtaisesti myös mahdollisuus ohjata haastattelua tiettyyn suuntaan. Jokainen haastateltava yleensä myös tietää eri asioita ja haluaa jakaa erilaisia asioita.⁶⁶ Näistä syistä jokaisesta haastattelusta on tullut jossain määrin erisältöinen.

⁶⁵ Hirsjärvi & Hurme 2001, 47.

⁶⁶ Rubin & Rubin 2012, 4.

4.3. Tutkimusaineiston analyysi

Tutkimukseni perusanalyysimenetelmänä on aineistolähtöinen, laadullinen eli kvalitatiivinen, sisällönanalyysi. Sisällönanalyysi on kirjallisen tekstin analysoinnin muoto, jota käytetään kuvaamaan ja selittämään tekstiin sulautuneita viestejä. Sirkka Hirsjärven ja Helena Hurmeen mukaan sisällönanalyysi voi pitää sisällään sekä määrällistä, että laadullista analyysiä.⁶⁷ Sisällönanalyysissä olen käynyt läpi prosessin, jossa valikoin tekstejä, yksilöin tekstistä löytyviä viestejä, tuottanut niistä erilaisia kategorioita ja selittänyt tutkimuksen tuloksia.⁶⁸ Sisällönanalyysi tarkoittaa tässä tutkimuksessa litteroitujen haastattelujen tekstianalyysiä, jonka avulla olen pyrkinyt muodostamaan aineistosta teoreettisen kokonaisuuden.

Lähestymistapani sisällönanalyysiin on induktiivinen eli aineistolähtöinen. Induktiivisessa päättelyssä yksittäisestä havaintojoukosta muodostetaan yleistyksiä ja teorioita.⁶⁹ Induktiivinen päättelyprosessi perustuu rajalliselle määrälle havaintoja.⁷⁰ Sisällönanalyysi voidaan muodostaa myös teorialähtöisesti, eli deduktiivisesti. Jouni Tuomen ja Anneli Sarajärven mukaan deduktiivinen tutkimus perustuu teoriasta loogisesti johdettuihin väitelauseisiin, eli hypoteeseihin.⁷¹ Tällöin päättelyprosessi on abduktiivista eli lopputuloksesta lähtevää päättelyä, jossa teoreettinen viitekehys ohjaa tutkimustuloksen muotoilua.⁷² Vaikka tutkimukseni on aineistolähtöinen, olen tutkimusta tehdessäni huomannut, että päättelyprosessi edellyttää jossain määrin molempia päättelyprosessin muotoja. Tiedetyt teemat ovat tulleet esiin aineistossa ja olen tehnyt löydöksiä, joita olen tulkinnut uudelleen aikaisemmin löydetyn perusteella. Ajattelu tapahtuu aineiston löydösten perusteella, mutta en ole voinut välttää tiettyjä hypoteeseja, jotka ovat syntyneet jo haastattelujen aikana ja sitä ennen. Näin ollen haastatteluissa esiin tulevat teemat vahvistavat jo ennalta muodostuneita ennakkokäsityksiä. Tutkimus etenee tulkinnallisena kehänä, josta voidaan käyttää myös nimitystä hermeneuttinen kehä.⁷³

Aloitin aineistoni analyysin tekemällä sisällön erittelyn, jossa tarkastelin aineistoa määrällisesti.⁷⁴ Samalla olen pelkistänyt eli redusoinut aineiston.⁷⁵ Etsin haastatteluaineistosta

⁶⁷ Nelson & Woods 2011, 109.

⁶⁸ Nelson & Woods 2011, 109.

⁶⁹ Tuomi & Sarajärvi 2018, 83.

⁷⁰ Tuomi ja Sarajärvi 2018, 83.

⁷¹ Tuomi & Sarajärvi 2018, 94.

⁷² Tuomi ja Sarajärvi 2018, 83.

⁷³ Tuomi & Sarajärvi 2018, 30.

⁷⁴ Tuomi & Sarajärvi 2018, 107.

⁷⁵ Tuomi & Sarajärvi 2018, 110.

järjestelmällisesti siellä eniten esiintyviä teemoja. Aineiston litterointivaiheessa, haastatteluja kuunnelllessani, ja jo haastattelujen aikana huomasin, että tietyt asiat ja teemat tulevat esiin jokaisessa haastattelussa tai lähes jokaisessa haastattelussa. Sisällön erittelyssä annoin kullekin teemalle oman värikoodin, kuvion/symbolin. Käytin tämän työvaiheen apuvälineenä värikyniä. Eriteltyäni teemat värein ja sybolein, tein laskelmat siitä, kuinka monta kertaa teemat esiintyvät aineistossa. Laskeminen tukee tässä tutkimuksessa laadullista analyysitapaa.⁷⁶ Laskemisella pyritään tässä yhteydessä selvittämään, kuinka monta kertaa tietty ilmiö esiintyy kyseisessä materiaalissa.⁷⁷ Hirsjärven ja Hurmeen mukaan laskeminen on myös kvalitatiiviseen tutkimukseen soveltuva menetelmä. Kvalitatiivisen tutkimuksen taustalla tapahtuu laskemista silloin, kun kyseessä on ominaisuuksien arviointi. Laskeminen auttaa hahmottamaan teemojen säännönmukaisuuden aineistossa.⁷⁸

Aineiston redusoinnin jälkeen olen klusteroinut, eli ryhmitellyt aineiston valitsemalla tekstistä yhden lauseen, joka kuvaa kyseistä teemaa parhaiten.⁷⁹ Sijoitin nämä lauseet taulukkoon. Esimerkkilauseen viereen kirjoitin auki teeman, jota esimerkkilause kuvaa. Aineistossa eniten esiintyvät teemat olivat *Jumalasuhde, uskonnollinen kokemus, terapeutti/hoitava kokemus, syvä tuntemus/syvä tuntemus, itsensä ilmaisemisen kokemus, tanssin kautta rukoileminen yksin, kokemus tanssin vaikutuksesta toiseen ihmiseen ja pohdinnat tanssin synnillisyydestä tai sopivuudesta kristillisiin tilaisuuksiin*.

Aineiston pelkistämisen ja ryhmittelyn myötä on tapahtunut myös abstrahointia. Olen luonut aineiston perusteella teoreettisia käsitteitä kategorisoimalla ja luokittelemalla aineistoa.⁸⁰ Analyysissa nousi esiin kolme yläkategoriaa, jotka yhdistivät keskeisiä teemoja. Yläkategorioiksi tässä tutkimuksessa muodostuivat *hengellisen tanssin vaikutukset ihmisen jumalasuhteeseen, hengellisen tanssin vaikutus hyvinvointiin ja hengellisen tanssin sosiaalinen ulottuvuus*. Olen merkinnyt nämä yläkategoriat taulukon oikeanpuoleiseen sarakkeeseen.

Alla olevassa taulukossa esitellään aineistossa eniten toistuvat teemat esimerkkilauseineen, niiden lukumäärä aineistossa sekä yläkategoria. Olen myös ilmaissut taulukossa numeroilla, esiintyykö teema kaikissa haastatteluissa vai vain osassa haastatteluja. Jos teema esiintyy jokaisessa haastattelussa, se ilmaistaan luvulla 8/8.

⁷⁶ Hirsjärvi & Hurme 2001, 172.

⁷⁷ Hirsjärvi & Hurme 2001, 172.

⁷⁸ Hirsjärvi & Hurme 2001, 172.

⁷⁹ Tuomi & Sarajärvi 2018, 110–111.

⁸⁰ Tuomi & Sarajärvi 2018, 111.

Haastatteluissa eniten esiintyvien teemojen ryhmittely ja niiden esiintyminen aineistossa

Teema	Esimerkkilauseet	Esiintyminen aineistossa
Jumalasuhteeseen liittyvät ilmaisut	Hengellisyys on minulle suhde Jeesuksen kanssa	159 8/8 Yläkategoria: Jumalasuhte
Uskonnollinen kokemus	Mä koen voimakkaasti sen, että Pyhä Henki tulee siihen	77 8/8 Yläkategoria: Jumalasuhte
Terapeuttinen, hoitava kokemus	Koen sen tosi voimauttavana ja parantavana kokemuksena	46 8/8 Yläkategoria: Hoitava ulottuvuus
Syvällinen kokemus, syvä tuntemus	Joskus jotenkin ihmeellisesti voin kokea tosi syvästi	30 6/8 Yläkategoria: Hoitava ulottuvuus
Itsensä ilmaisemisen kokemus	Se on jotenkin ilmeisen luonteva tapa, kehollisuus, ja liikkeen kautta ilmaista mun tunteita	20 8/8 Yläkategoria: Hoitava ulottuvuus
Tanssin kautta rukoileminen yksin	Mut sit mä itsekseni voin olla kotona ja rukoulen, niin mä otan siihen tanssin mukaan	17 8/8 Yläkategoria: Jumalasuhte
Kokee että tanssi tekee vaikutuksen toiseen ihmiseen tai vaikuttaa toisen tanssista	Mä sain kertoa sen tanssien, mitä krusifiksi merkitsee mulle ja tajusin että tää oli tuolle ihmiselle kymmenen kertaa enemmän kuin sanat	16 8/8 Yläkategoria: Sosiaalinen ulottuvuus
Pohtii, onko tanssi syntiä ja missä tilanteissa tanssiminen on soveliasta.	Mä tiesin, että ne seurakuntalaiset ei monikaan hyväksy	16 5/8 Yläkategoriat: Jumalasuhte ja sosiaalinen ulottuvuus

Tutkimuksen analyysiluvut on otsikoitu taulukon yläkategorioiden mukaan. Analyysiluvuissa analysoidaan tutkimuksen keskeiset teemat jaoteltuina kolmeen lukuun: Luku 5: Hengellisen tanssin vaikutukset ihmisen jumalasuhteeseen. Luku 6: Hengellisen tanssin vaikutus hyvinvointiin ja luku 7: Hengellisen tanssin sosiaalinen ulottuvuus.

4.5 Tutkimuksen luotettavuus, eettisyys ja asemani tutkijana

Analyysiä tehdessä on tullut esiin myös muutamia eettisiä kysymyksiä ja tutkimuksen luotettavuuteen liittyviä kysymyksiä. Ihmisen henkilökohtaiset kokemukset, jotka liittyvät jumalasuhteeseen, identiteettiin, tunteisiin ja kehollisuuteen ovat arkaluonteisia teemoja, joista puhuminen edellyttää luottamuksellista suhdetta. Olen pyrkinyt tutkimuksessa huolehtimaan siitä, että haastateltavien yksityisyyden suoja säilyy. Tämä liittyy esimerkiksi haastattelumateriaalin säilyttämiseen ja käsittelyyn. Olemme myös keskustelleet siitä, että tutkittavat osallistuvat tutkimukseen vapaaehtoisesti ja heille on annettu mahdollisuus vetäytyä tutkimuksesta. Haastateltaville on laadittu kirjallinen tutkimuslupapyyntö.

Jouni Tuomi ja Anneli Sarajärvi toteavat, todellisuus aukeaa tutkijalle eri tavoin riippuen siitä, millä tavoin ja millä välineillä sitä tutkitaan. Siksi metodologiaan sisältyvänä ajatuksena on, että tutkija ymmärtää tutkimukseensa sisältyvät mahdollisuudet ja rajoitteet suhteessa todellisuuteen ja toisiin tutkimuksiin.⁸¹ Kyse on siis siitä, että tutkija päättää tutkimusasetelmasta oma ymmärryksensä varassa.⁸² Usein keskustelu tutkimuksen metodologiasta typistetään kahteen käsitteeseen ja niiden sitoumuksiin: ontologiaan, siis kysymykseen olemisen tavasta – laadullisessa tutkimuksessa ihmiskäsitykseen, ja epistemologiaan eli kysymykseen tietämisen mahdollisuudesta.⁸³ Myös ontologiset ja epistemologiset pohdinnat liittyvät ihmiseen ja inhimillisen tietämisen rajoihin ja tämän kaltaisen tutkimuksen luotettavuuteen. Epistemologiset pohdinnat liittyvät siihen, miten luotettavaa tietoa voidaan tuottaa. Ontologiset pohdinnat taas siihen mikä on tutkijan ja tutkittavan ihmiskäsitys. Esimerkiksi tässä tutkimuksessa ”tanssijuus” voidaan nähdä olemisen tapana, ontologisena perustana, jonka pohjalta tuotetaan tietoa myös tutkijana.⁸⁴

Henkilökohtainen suhteeni tanssiin on syvä. Olen aloittanut tanssiharrastuksen viisivuotiaana ja tanssinut Suomen kansallisbaletissa ammattilaisena vuodesta 1992 vuoteen 2018. Tanssi on ollut osa elämääni niin pitkään, että sen ulottuvuuksia ja eri osa-alueita ei ole

⁸¹ Tuomi & Sarajärvi 2018, 12.

⁸² Tuomi & Sarajärvi 2018, 20

⁸³ Tuomi & Sarajärvi 2018, 14.

⁸⁴ Tuomi & Sarajärvi 2018, 14.

helppo erotella. Tanssi on vaikuttanut tunne-elämääni, identiteettiini, persoonaani ja fyysiseen olemukseeni. Olen aina suhtautunut tanssiin esiintyvän taiteilijan näkökulmasta. Halu esiintyä, on ollut motivoiva voima tanssiharrastukseni takana. Elämäni hienoimmat tanssikokemukset ovat liittyneet omaan esiintymiseen, tanssiin eläytymisen ja tarinankerronnan. Jäätyäni eläkkeelle Suomen Kansallisbaletista olen kiinnostunut tutkimaan tanssia syvällisemmin. Miksi tanssin? Mitä tanssissa tapahtuu? Miksi se lumoo? Onko tanssissa jokin transsendentti ulottuvuus? Voiko tanssi olla väline ihmisen ja Jumalan välisessä kommunikaatiossa?

Ammattitanssijan tausta vaikuttaa asemaani tutkijana. Olen myös itse harrastanut tanssia kristillisissä yhteyksissä kahden vuoden ajan. Olen opettanut balettia kristillisessä tanssikoulussa ja esiintynyt kirkoissa ja hengellisissä tilaisuuksissa. Oma positioni tanssijana, tanssinopettajana ja kristillisen hengellisen tanssin harrastajana voi jossain määrin vaikuttaa tutkimukseen. Olen sisäpiiriläinen ja osa tutkittavista on myös minulle entuudestaan tuttuja. Laadullisia haastattelututkimusta on myös kritisoitu siitä, että tutkimushaastattelussa tutkijan henkilökohtaiset näkemykset myötävaikuttavat ja värittävät tutkimusta. Tällä voi olla vaikutusta tutkimuksen lähdeaineiston oikeellisuuteen eli validiteettiin.⁸⁵ Olen kuitenkin mielestäni pystynyt hyvin etäännyttämään itseni tutkijana, sillä litteroidun tekstin analyysiin on ollut melko luontevaa suhtautua ulkopuolisena tutkijana.

⁸⁵ Roulston 2013, 3.

5. Hengellisen tanssin vaikutus jumalasuhteeseen

5.1. Haastateltavien käsitys uskosta, uskonnollisuudesta ja hengellisyydestä

Haastatteluissa kysyttiin, miten haastateltavat tulkitsevat käsitteitä usko, uskonnollisuus ja hengellisyys. Termit uskonnollisuus ja usko erosivat aineistossa jossain määrin toisistaan. Enemmistö haastateltavista ilmaisi käsitteen ”uskonnollisuus” jollain tavoin negatiivisesti. Käsite uskonnollisuus nähtiin usein kaavamaisena rituaalien suorittamisena. Yksi haastateltavista kuvaa asiaa näin:

No uskonnollisuus on sellaista, liitän sen sanaan ulkokultaisuus. Ja just sellaista rituaalien suorittamista ja tavallaan suorittamista vaan, että tehdään jotain vaan näön vuoksi.⁸⁶

Uskonnollisuus koettiin tapoina ja ulkonaisina sääntöinä, jotka liittyvät uskontoon.

Esimerkiksi säännöllinen kirkossa käyminen kuvattiin tapana, joka ei kuitenkaan vaikuta ihmisen elämään eikä näy ihmisen jokapäiväisessä elämässä. Uskonnolliset tavat koettiin sääntöinä, joita noudatetaan vain uskonnon vuoksi. Uskonnollisuus nähtiin asiana, joka ei välttämättä ole sitä, mitä Raamatussa opetetaan, vaan se voi olla orjallista suorittamista, pintaa ja muotomenoja. Ulkonaisia uskonnollisia tapoja kuvattiin negatiivisena asiana, joka voi viedä ihmisen jopa kauemmas Jumalasta.

Usein uskonnollisuuden sijaan haluttiin käyttää ilmaisua ”usko” tai ”suhde”. Näitä ilmaisuja käytettiin kuvaamaan henkilökohtaista uskoa ja suhdetta Jumalaan. Uskoa kuvattiin henkilökohtaisena suhteena Jeesukseen ja sitä kautta Jumalaan. Usko koettiin etuoikeutena tuntee Jeesus henkilökohtaisella tasolla. Aito usko ei ollut haastateltavien mielestä suorittamista tai uskonnon harjoittamista, vaan uskoa itseä suurempaan Jumalaan ja tämän uskon ilmaisemista. Uskonnollisuus ja usko muodostuivat kahdeksi eri käsitteeksi.

Sanana uskonnollisuus, se on jotenkin sellaista pintaa. Että enemmän mulle se uskonnollisuus kertoo siitä, että se on muotomenoja tai jotain sellaista uskonnollista. Mä vierastan sitä sanaa. Mä mieluummin käyttäisin sanaa usko. Ja mitä usko merkitsee minulle, niin se on henkilökohtainen suhde Jeesukseen ja Jumalaan.⁸⁷

⁸⁶ Haastattelu 8.

⁸⁷ Haastattelu 2.

Haastateltavat puhuivat myös elävästä uskosta, ja siitä, että uskon pitäisi vaikuttaa ihmisen tekoihin ja jokapäiväiseen elämään. Uskonnollisuuden sijaan haluttiin korostaa sitä, että uskon tulisi vaikuttaa ihmisen elämään ja niihin valintoihin, joita ihminen elämässään tekee.

Aineistossa käsitteet uskonto, uskonnollisuus, usko ja hengellisyys erottuivat toisistaan. Termi uskonnollisuus koettiin haastatteluissa enimmäkseen negatiivisena asiana. Haastatteluissa uskonnollisuus käsitettiin enimmäkseen kaavamaiseksi uskonnon suorittamiseksi. Hengellisyys-käsitettä käytettiin ilmaisemaan omaa henkilökohtaista uskoa, mutta hengellisyydellä saatettiin tarkoittaa myös muuta hengellisyyttä, kuten muihin uskontoihin liittyvää hengellisyyttä. Yleisesti ottaen haastatteluissa näkyi, että henkilökohtainen jumalasuhde ja siihen liittyvä usko koettiin tärkeämpänä kuin instituutioiden, kuten kirkon edustama uskonnollisuus.

Enemmistön näkemyksistä poiketen yhdessä haastattelussa käsite uskonnollisuus kuvattiin kuitenkin positiivisena asiana⁸⁸ ja yhdessä haastattelussa uskonnollisuus käsitettiin hengellisyyden synonyyminä.⁸⁹ Aineiston perusteella voin todeta, että käsitteet uskonnollisuus, usko ja hengellisyys voidaan kokea monella eri tavalla ja niiden määrittely on hankalaa.

Meredith McGuire käyttää termejä uskonnollisuus ja hengellisyys enemmän tai vähemmän vaihtoehtoisina kirjoitusmuotoina. Hän viittaa siihen, miten yksilöt suhtautuvat termeihin uskonnollinen tai hengellinen. Yksilöt ymmärtävät nämä termit tietyssä ajassa ja yhteydessä liittyen heidän omaan elämäänsä. Viimeisinä vuosikymmeninä monet ihmisistä ovat tehneet eron uskonnolliselle ja hengelliselle. Ihmiset käyttävät erilaisia termejä kuvattaessaan omaa uskonnollista elämäänsä tai muiden ihmisten hengellisiä ominaisuuksia.⁹⁰ Haastatteluissa hengellisyys liitettiin usein muihin uskontoihin, New Age -hengellisyyteen ja yleiseen hengelliseen ajatteluun. Uskonnollisuudella taas tarkoitettiin useassa haastattelussa kaavamaista uskonnollisuutta, sen sijaan sanalla usko kuvattiin omaa jumalasuhdetta. McGuire toteaa myös, että ihmisten henkilökohtainen uskonnollisuus ei ole mikään pienimuotoinen kopio ryhmän virallisesta uskonnosta, vaan ihmisten uskonnollisuus ilmenee jokaisella hieman eri tavoin myös uskonnollisten yhteisöjen jäsenten keskuudessa.⁹¹

Haastatteluissa oli nähtävissä yleisesti positiivinen asenne kristinuskoa ja kirkkoa kohtaan, mutta termi uskonnollisuus nousi negatiiviseksi käsitteeksi. Hengellisyys, jolla

⁸⁸ Haastattelu 6.

⁸⁹ Haastattelu 7.

⁹⁰ McGuire 2008, 6.

⁹¹ McGuire 2008, 6.

tarkoitettiin rukousta ja suhdetta Jeesukseen, kuvattiin positiivisena voimavarana. Sen sijaan instituutioihin sidottu uskonnollisuus nähtiin jopa uskolle vastakkaisena asiana, joka vie ihmistä kauemmas oikeasta uskosta.⁹²

Haastateltavien käsitys uskonnosta ja hengellisyydestä oli vahvasti sidottu omaan arkipäivään ja omaan henkilökohtaiseen uskoon. Tanssi koettiin hyvänä välineenä oman uskonelämän harjoittamiseen ja jumalasuhteen vahvistamiseen. Helena Kupari on tutkinut uskontoa eletyn uskonnon käsitteen kautta. Helena Kuparin mukaan yksilön uskonnossa on kyse siitä, että oman elämän tarpeisiin luodaan mukautettu versio enemmän tai vähemmän virallisista aineksista. Myös uskonnollisten instituutioiden toimintaan sitoutuneiden ihmisten kokemukset ja näkemykset eroavat kyseisten instituutioiden opetuksista, sillä opetukseen liitetään erilaisia henkilökohtaisia merkityksiä.⁹³ Tämä henkilökohtaisen uskon tulkinnallisuus näkyi selvästi aineistossa. Institutionaalista uskoa ei vastustettu, mutta uskonelämän käytännöt nähtiin paljon laajempana käsitteenä, kuin mitä perinteisen kirkon edustamasta uskonnollisuudesta ajateltiin.

Kaikki haastateltavat kertoivat uskovansa Jumalaan. Kaikki ilmaisivat myös olevansa kristittyjä. Tällä he tarkoittivat sitä, että usko ilmenee uskona Jeesukseen. Enemmistö haastateltavista myös kertoivat kokeneensa uskoon tulemisen kokemuksen. Uskoon tulemisen kokemukset olivat osalla tapahtuneet nopeana ja voimakkaana uskoontulon kokemuksena, osa taas koki, että uskoontulo on kehittynyt vähitellen.

5.2. Hengellisen tanssin ja maallisen tanssin vuoropuhelu

Haastatteluissa tuli esiin selkeä ero hengellisen tanssin ja muun tanssin välillä, kuten myös kristillisen hengellisen tanssin ja muun hengellisen liikunnan välillä. Hengellisellä tanssilla tarkoitettiin kehon liikettä, joka tapahtuu suhteessa transsendenttiin. Haastateltavien käsityksen mukaan hengellistä tanssia voitiin harjoittaa myös muiden uskontojen parissa.⁹⁴ Myös esimerkiksi jooga kuvattiin kehollisena harjoitteena, jossa oli mukana hengellinen tai transsendentti elementti.⁹⁵

Haastatteluissa kristillisellä hengellisellä tanssilla tarkoitettiin tanssia, jonka kohteena oli Jeesus. Tästä tanssimuodosta käytettiin myös ilmaisuja ylistystanssi ja kehorukous. Tanssin yhteydessä rukoiltiin Jeesusta, ylistettiin Jeesusta ja tanssin avulla haettiin yhteyttä Jeesukseen. Maallisella tanssilla tarkoitettiin muuta tanssia, johon ei liittynyt ajatusta

⁹² Haastattelu 1.

⁹³ Kupari 2020, 168.

⁹⁴ Haastattelu 4.

⁹⁵ Haastattelu 4.

transsendentista, eikä tanssi kohdistunut Jumalaan. Hengellinen tanssi erotettiin maallisesta tanssista esimerkiksi siten, että hengellinen tanssi tapahtui yhdessä Jumalan kanssa ja se koettiin pyhänä asiana. Hengellinen tanssi kuvattiin liikkeenä Jumalan edessä ja liikkeenä Jumalalle, kun taas maallinen tanssi kuvattiin muuna sosiaalisena toimintana, luovana ilmaisuna tai hauskanpitona.⁹⁶

Osa haastateltavista suhtautui maalliseen tanssiin kriittisesti siksi, että tanssin harrastamisen yhteydessä tehtiin liikkeitä, jotka koettiin jollain tavoin ”seksistisinä” ja siksi epäsovivina.⁹⁷ Haastatteluissa tuli esiin myös näkemys, että vähäpukeista diskotanssia vältettiin, koska siinä on seksuaalinen vivahde.⁹⁸ Kristillistä hengellistä tanssia sen sijaan kuvattiin tanssina, jonka avulla korotetaan Jumalaa ja siinä on uusi ulottuvuus, eikä se ole pelkästään tanssia.⁹⁹ Kuitenkin aineistossa näkyi myös se, että toisinaan hengellinen tanssi sekoittui muuhun tanssiin siten, että tanssin kuvattiin olevan joskus rukousta, joskus taas ei.¹⁰⁰ Tutkimuksessa tuli esiin myös ajatus, että tanssi, jota ei ole tarkoitettu hengelliseksi, voi kuitenkin myös muuttua rukoukseksi.¹⁰¹ Tällöin ihminen kokee, että Jumala tulee tanssiin mukaan ikään kuin yllättäen ja tanssi muuttuu hengelliseksi.

Haastatteluista tuli myös esiin kokemus siitä, että tanssia on pidetty joissain kristillisissä piireissä epäsovivana. Haastateltavat pohtivat esimerkiksi sitä, onko tanssissa jotain seksuaalista, tai onko tanssiminen seurakunnassa tilanteeseen sopivaa.

Yksi haastateltavista sanoi jopa lopettaneensa muun tanssin uskon tulemisensa jälkeen, koska koki muun tanssin jossain määrin sopimattomana.¹⁰² Aineistosta ilmeni myös näkökulma, että diskoon tai muuhun vastaavaan tanssipaikkaan liittyy seksuaalinen vivahde, mutta tanssin harrastaminen esimerkiksi salsatunneilla oli hyväksyttävää. Tanssiminen ”tanssin ja rytmin ilosta” koettiin sallittuna, mutta viettelevä diskotanssi epäsovivana seksuaalisena toimintana.¹⁰³ Vaikka tanssin harrastamista sinällään pidettiinkin hyväksyttävänä, oli tanssiminen Jeesukselle, eli kristillinen hengellinen tanssi haastateltavien mielestä tavallista tanssimista antoisampaa ja se koettiin tärkeämpänä kuin muu tanssin harrastaminen.

⁹⁶ Haastattelu 8.

⁹⁷ Haastattelu 5.

⁹⁸ Haastattelu 1.

⁹⁹ Haastattelu 5.

¹⁰⁰ Haastattelu 1.

¹⁰¹ Haastattelu 1.

¹⁰² Haastattelu 8.

¹⁰³ Haastattelu 1.

Aineistosta nousi esiin käsitys siitä, että tanssia on pidetty Suomen hengellisessä kulttuurissa epäsovivana ja synnillisenä. Haastatteluista ilmeni kuitenkin myös näkökulma, että tämä asenne on vähitellen väistymässä ja tanssin tärkeyttä on alettu ymmärtää viime vuosina myös hengellisessä kontekstissa.¹⁰⁴Esiin nousi myös ajatus siitä, ihminen voi tehdä syntiä monella tavalla ja tehdä tekoja, jotka rikkovat Jumalan ja ihmisen välejä. Siksi on väärin ajatella, että jokin yksittäinen asia, kuten tanssiminen olisi syntiä tai musiikki olisi syntiä.¹⁰⁵

Haastatteluista oli jossain määrin nähtävissä syvään juurtunut käsitys tanssin synnillisyydestä ja siitä, että tanssiminen voi olla myös jollakin tavoin väärää. Mutta yhtä vahvasti aineistossa näkyi tanssin kyky toimia hengellisen yhteyden ja kommunikaation välineenä suhteessa Jumalaan. Siksi käsitystä tanssista ja sen suhteesta uskontoon voidaan pitää tässäkin tutkimuksessa jossain määrin ambivalenttina. Aineistosta nousi esiin myös se, että tilanteella ja uskonnollisella ilmapiirillä oli vaikutusta siihen, halusivatko haastateltavat tanssia vai ei. Haastatteluissa tuli esiin tilanteita, joissa henkilö oli pyydetty tanssimaan kirkossa, mutta häntä jännitti seurakuntalaisten suhtautuminen tanssiin. Hän koki tilanteen sellaisena, että seurakuntalaisista kaikki eivät hyväksyisi tanssia kirkossa.¹⁰⁶Hengellistä tanssia pidettiin myös vapaana ilmaisuna, jota ei kaikissa seurakunnan tilaisuuksissa koettu soveliaana. Haastatteluista ilmeni, että kielteinen asenne tanssia kohtaan on jossain tilanteissa ollut aistittavissa.¹⁰⁷

No semmonen yleinen, sen niinkun aistii, että onkohan tää nyt ihan sallitua tällainen vapaa ilmaisu.¹⁰⁸

Aineiston perusteella hengellinen tanssi koettiin luontevampana silloin, kun myös muut osallistuivat tanssiin, eikä sellaisissa hengellisissä tilaisuuksissa haluttu tanssia, jossa muut eivät tanssi. Tanssia pidettiin vieraana elementtinä suomalaisessa hengellisessä kulttuurissa.¹⁰⁹

Musta on mahtavaa, että sä teet aiheesta tutkimusta. Mä aattelen että tanssi on ylipäätään merkittävä aihe ja mä ajattelen että täällä Suomen hengellisessä kulttuurissa on ajateltu että tanssiminen on syntiä. Niin se on jotenkin eheytyessä se kulttuuri, että saakin tanssia ja on alettu ymmärtää tanssin tärkeyttä hengellisessä kontekstissa.¹¹⁰

¹⁰⁴ Haastattelu 3.

¹⁰⁵ Haastattelu 3.

¹⁰⁶ Haastattelu 1.

¹⁰⁷ Haastattelu 4.

¹⁰⁸ Haastattelu 4.

¹⁰⁹ Haastattelu 7.

¹¹⁰ Haastattelu 3.

Näkemyks suomalaisen kristillisen kulttuurin negatiivisesta suhtautumisesta tanssiin näkyi useassa haastattelussa. Tämä on aihe, johon perehtyminen vaatii lisätutkimusta, sillä asiasta ei voida tehdä johtopäätöksiä näin pienen aineiston perusteella.

5.3. Kehon kieli: tanssi rukouksen välineenä ja jumalanpalveluksen osana

Haastattelumateriaalissa ilmeni, että tanssi nähtiin rukouksen välineenä ja keinona vahvistaa henkilökohtaista suhdetta Jumalaan. Kaikki haastateltavat pitivät uskoa elämässään erittäin tärkeänä asiana ja kaikki kokivat hengellisen tanssin olevan selkeästi kristillistä toimintaa, sillä jokainen haastateltava kuvasi oman kehollisen rukouksen ja ylistyksen kohdistuvan Jeesukseen. Suhde Jeesukseen oli haastatteluissa eniten esiintyvä teema ja kaikki haastateltavat ilmaisivat olevansa kristittyjä.

Tanssia kuvattiin haastatteluissa kehon kielenä. Haastateltavat kokivat, että kehon kielellä pystyy ilmaisemaan asioita toisinaan helpommin kuin sanallisesti. Yksi haastateltavista sanoi joskus olleensa väsynyt kaikkeen verbaalisuuteen ja koki, että liikkeen avulla hän pystyi ilmaisemaan paremmin asioita Jumalalle.¹¹¹ Haastateltavat kokivat, että tanssi oli kommunikoinnin väline, jonka avulla pystyi puhumaan Jumalalle.

Myös Jaana Parviaisen mukaan tanssia verrataan usein kieleen. Tällöin tarkoitetaan tanssissa syntyviä eleitä, jotka voivat saada jonkinlaisia intersubjektiivisiä merkityksiä ja muuttuvat tällä tavoin kommunikoiviksi.¹¹² Parviainen kuitenkin vastustaa ajatusta siitä, että tanssia tulkittaisiin kielenä, eli jonkinlaisena merkkien järjestelmänä, joka olisi ”kirjoitettavissa” tai ”luettavissa”.¹¹³ Kielellisyys voidaan sen sijaan asettaa tanssin lähtökohdaksi tai vertailukohdaksi.¹¹⁴ Parviaisen mukaan tanssi on kieli, joka koskettaa sellaisella tasolla, mihin ihminen ei sanallisesti yllä. Se on esiobjektiivinen taso, joka on olemassa ennen kielellistä representaatiota.¹¹⁵

Tämän tutkimuksen haastatteluaineisto tukee ajatusta tanssista kielenä ja kommunikaation välineenä. Kehorukousta ja ylistystä voidaan pitää myös uskonnollisena kielenä. Myös tämän tutkimuksen haastattelumateriaalissa korostui ajatus kehollisesta

¹¹¹ Haastattelu 2.

¹¹² Parviainen 1994, 75.

¹¹³ Parviainen 1994, 75.

¹¹⁴ Parviainen 1994, 75.

¹¹⁵ Parviainen 1994, 76.

kommunikaatiosta, joka koettiin suorana ja luonnollisena tapana ilmaista itseään ja kommunikoida itsensä Jumalalle. Kehollinen rukous oli keino tunnistaa omat tunteet ja ilmaista ne Jumalalle.

Useat haastateltavista näkivät tanssin mahdollisena lisäinstrumenttina perinteisessä jumalanpalveluksessa. Tanssi koettiin siten, että liike voisi olla yksi elementti, joka toisi jumalanpalvelukseen uuden ulottuvuuden.¹¹⁶ Perinteinen luterilainen jumalanpalvelus koettiin useassa haastattelussa hyvänä, mutta tanssille nähtiin tila ja mahdollisuus olla lisänä jumalanpalveluksessa.¹¹⁷ Haastatteluissa ilmeni, että tanssin ei kuitenkaan haluttu ottavan liian suurta roolia jumalanpalveluksissa, vaan se koettiin elementtinä, joka voisi elävöittää perinteistä jumalanpalvelusta.

Minusta tanssi sopii normaaliin jumalanpalvelukseen. Mä näkisin tanssin yhtenä instrumenttina.¹¹⁸

Amerikkalaisen presbyteripastorin, Thomas Kanen, mukaan tanssia voidaan käyttää osana jumalanpalvelusta. Tällöin tanssista käytetään nimitystä liturginen tanssi.¹¹⁹ Filosofian tohtorin, Satu Saarisen mukaan kiinnostus tanssin käyttöön on lisääntynyt länsimaaisessa teologiassa 1970-luvulta lähtien. Tanssille on haluttu palauttaa Jumalaa ylistävä ja ihmisen kokonaista hengellisyyttä kunnioittava maine ja merkitys.¹²⁰ Useat haastateltavista ilmaisivat, että tanssi voisi toimia liturgiassa musiikin ja puheen rinnalla. Näin tanssi voisi olla myös liturginen, uskonnollinen, kieli.

Sä voit käyttää siinä rukouksessa koko sun kehoa, että sun ei tarvitse ilmaista itseäs vain sanoilla vaan sä voit ilmaista itseäs myös liikkeellä.¹²¹

Ajatus kokemuksesta uskonnollisena kielenä ei ole tuntematon. Alister E. McGrath pitää puoleensavetävänä ajatusta siitä, että kokemus nostettaisiin kristillisen teologian lähteeksi.¹²² Myös Heikki Kotila nostaa esiin ajatuksen uskonnollisesta kielestä kokemuksen kielenä.¹²³ Kotilan mukaan uskonnollisen kielen avulla voidaan rakentaa siltaa

¹¹⁶ Haastattelu 5.

¹¹⁷ Haastattelu 1.

¹¹⁸ Haastattelu 1.

¹¹⁹ Kane 1999, 93.

¹²⁰ Jumalanpalvelustanssilla pitkä historia kirkossa. Sanomalehti Kaleva. Saarinen 2011.

¹²¹ Haastattelu 1.

¹²² McGrath 1996, 240.

¹²³ Kotila 2004, 22.

tuonpuoleisuuteen.¹²⁴ Kotilan mukaan transsendentin kokemisessa puhutaan aina analogioiden kautta. Uskon äidinkieli on siis tavallaan vertauskuvien kieltä, ja uskosta puhuttaessa on suostuttava tämän kielen ehtoihin.¹²⁵ Kotilan mukaan puheen lisäksi musiikilla, hiljaisuudella, symboleilla ja symbolisilla teoilla on paikkansa liturgiassa.¹²⁶ Liturgia on uskon äidinkieli ja liturgiaan liittyy läheisesti myös taide.¹²⁷ Kuten Kotila toteaa, taide soveltuu hyvin symbolisen maailman kuvaamiseen. Näin ollen myös tanssilla voisi olla oma paikkansa liturgiassa.

5.4. Uskonnolliset eleet: ylistäminen, alistuminen, pyytäminen ja kiittäminen

Haastatteluissa kuvattiin tilanteita, jossa kehollisen liikkeen kautta ylistettiin Jumalaa. Kyse oli keskustelusta Jumalan kanssa, Jumalan armon ja suuruuden tunnustamisesta sekä kiitollisuudesta ja ylistyksestä. Tanssijat kokivat tanssillaan tulevansa Jumalaa kohti. Puhuttiin tanssista Jumalan kirkastamiseksi ja tanssista Jumalan kunniaksi.¹²⁸ Ylistys koettiin kiitollisuuden osoituksena Jumalan edessä. Tanssijoiden kuvasivat ylistävänsä kehon liikkeellä ja eleillään Jumalaa. Haastatteluissa oli nähtävissä kiitollinen ja armollinen suhde Jumalaan. Jaana Parviaisen mukaan sakraalin tanssin tehtävänä on yhteyden etsiminen Jumalaan.¹²⁹ Tämä ajatus oli myös nähtävissä tässä haastatteluaineistossa. Tanssi oli väline, jonka avulla haettiin yhteyttä Jumalaan.

Desmond Morris on biologi, joka on tutkinut ihmisten eleitä tarkkailemalla ihmisiä heidän luonnollisissa ympäristöissään. Morrisin mukaan uskonnolliset eleet ovat alistumiseleitä, joita suoritetaan jumaliksi kuvattujen hahmojen tai hallitsevien yksiiöiden edessä.¹³⁰ Morrisin ajatusta seuraten esimerkiksi polvistuminen olisi alistumisen osoitus. Näiden haastattelujen perusteella kehollinen suhde Jumalaan ja rukous ei kuitenkaan ilmentänyt alistumista vaan pikemminkin kiitollisuutta. Haastateltavat kuvasivat kehon eleitä kokemuksena Jumalan eteen tulemisesta. He kokivat tärkeänä oman pienuuden tunnustamisena Jumalan edessä. Jumalan kokeminen voimakkaana ja itseä suurempana voimana tuli haastatteluissa esiin useasti. Haastatteluissa esitettiin tuntemuksia, jossa tanssija kokee olevansa Jumalan rakastettu lapsi. Haastatelluista näkyi ihmisen suhde itseä

¹²⁴ Kotila 2004, 22.

¹²⁵ Kotila 2004, 22.

¹²⁶ Kotila 2004, 22.

¹²⁷ Kotila 2004, 24.

¹²⁸ Haastattelu 1.

¹²⁹ Parviainen 1994, 48.

¹³⁰ Morris 1977, 148.

suurempaan jumaluuteen ja sen tunnustaminen, että Jumala on suuri ja minä olen pieni. Yksi haastateltavista kuvasi tätä kokemusta näin:

Ja mä voin ihan omana itsenäni olla Jeesuksen edessä niin kuin pikkutyttö ja ylistää häntä. Ja mä haluan tehdä sen sielusta ja ruumiista.¹³¹

Uskontotieteilijä Ninian Smartin mukaan kyky tuntee kunnioitusta pyhien voimien mahdin edessä on tuttua jo varhaisille ihmisille.¹³² Haastatteluaineistosta on myös nähtävissä ylistämisen tärkeys ja kiitollisuuden osoittaminen Jumalalle. Jumalasuhde nähdään haastattelujen valossa armollisena ja rakastavana. Jumalaa ylistetään armossa ja rakkaudessa, ei alistavana ja armoa pyytävänä.

Morrisin kuvaus uskonnollisista eleistä voidaan liittää suorituskeskeiseen jumalasuhteeseen. Alistumiseleiden tarkoituksena on hallitsevien olentojen, Jumalien, lepyttäminen. Eleiden avulla ihmiset pyrkivät hakemaan jumalien suosiota tai välttämään rangaistuksia.¹³³ Suhtaudun kriittisesti tähän Morrisin biologiseen lähestymistapaan, sillä näen sen liian kapeana ja uskonnon tutkimusta ajatellen riittämättömänä. Ihmisen tarkkaileminen ”eläintutkimuksena” näyttää kuitenkin sen, että kehollisuuden suhde uskonnollisuuteen on myös biologista. Uskonnolliset eleet primitiivisissä uskonnoissa ovat Morrisin mukaan kehollisia.¹³⁴

Myös jooga voidaan nähdä kehon harjoittamisen muotona, joka perustuu omaan suoritukseen. Ninian Smartin mukaan Buddhan opetuksissa tärkein uskonkäytäntö on jooga, jossa ihmisen tavoitteena on opetella hallitsemaan mieltään ja edetä joogaharjoitusten myötä ylemmäs meditaation eri asteille.¹³⁵

Haastattelujen perusteella oli nähtävissä kiitollinen ja armollinen jumalasuhde. Jeesus oli ylistyksen kohteena, mutta Jeesusta ei yritetty miellyttää tai lepytellä liikkeen kautta. Kehollinen rukous ei ilmentänyt alistumista tai jumalanpelkoa. Sen sijaan tanssin avulla kiitettiin Jumalaa tai rukoihtiin asioita kehollisesti liikkeen kautta.

¹³¹ Haastattelu 1.

¹³² Smart 2005, 47.

¹³³ Morris 1977, 148.

¹³⁴ Morris 1997, 148.

¹³⁵ Smart 2005, 72.

5.5. Partnerina Jeesus: tanssijan ja Jumalan suhde sekä tanssin kautta saavutettu uskonnollinen kokemus

Hengellinen tanssi koettiin jumalasuhtetta tukevana ja vahvistavana elementtinä. Ilmaisut ”tanssin Jeesukselle” tai ”tanssin Jeesuksen kanssa” esiintyivät aineistossa usein. Tanssi koettiin tapana kommunikoida Jumalan kanssa. Tanssi koettiin myös keinona vahvistaa suhdetta Jumalaan. Aineiston mukaan hengellinen tanssi tuo jumalasuhteeseen oman elementtinsä ja tanssissa on koko ajan läsnä ”minä ja Jumala”¹³⁶ Tanssia kuvattiin myös tunteena, jossa ihminen antautuu spontaanille liikkeelle, joka ei tule väkisin ja Jumala tulee tähän liikkeeseen mukaan ”hellyydellä kutsuen”.¹³⁷

Näkyvä teema aineistossa oli haastateltavien kokemat uskonnolliset kokemukset. Kaikki haastateltavat kertoivat, että he olivat kokeneet uskonnollisia kokemuksia. Haastatteluissa käytettiin myös ilmaisua ”hengellinen kokemus”. Moni haastateltava kertoi kokeneensa uskonnollisia kokemuksia nimenomaan tanssin kautta tai jollain tavoin tanssiin liittyen. Haastatteluista ilmeni, että nämä hengelliset kokemukset on koettu mahtavina ja vaikuttavina tuntemuksina, jotka ovat myös vaikuttaneet heidän kuvaansa Jeesuksesta. Näiden kokemusten kautta kuva Jeesuksesta on laajentunut ja monipuolistunut.¹³⁸

Mä rukoilin sen puolesta tanssien. Sitten mä yhtäkkiä tajusin et multa rupee tulee semmoista liikettä. Että Jumala antaa tällaista liikettä ja sitten mä tein niin. Sitten mä innostuin ja se oli ihanaa, kun se valtaa tietsä ja se on ihanaa, kun se muuttuu rukoukseks ja sit sä et enää välitä et se voi olla sellaista tömistelyä ja se on ihan sikasiistiä. Se on niinku parasta!¹³⁹

Haastatteluista ilmeni, että näillä tanssin kautta koetuilla hengellisillä kokemuksilla oli vaikutusta haastateltavien elämään. William James (1842-1910) on tutkinut uskonnollisia kokemuksia. William James korostaa uskonnon käytännöllisiä tarpeita ja kokemuksia. Hänen mukaansa ihmisen uskonnolliset tarpeet tulevat tyydytetyksi sillä uskolla, että jokaisen yksilön ulkopuolella on katkeamattomassa yhteydessä suurempi voima, joka on ystävällinen ihmistä ja hänen ihanteitaan kohtaan.¹⁴⁰ James toteaa myös, että tosiasiallinen kokemus vaatii myös sen, että tuon voiman pitää olla sekä toinen, että suurempi kuin meidän tietoinen minuutemme.¹⁴¹ Jamesin mukaan tuon voiman on oltava riittävän suuri suhteessa yksilöön,

¹³⁶ Haastattelu 4, 2-3.

¹³⁷ Haastattelu 1, 2.

¹³⁸ Haastattelu 1, 6.

¹³⁹ Haastattelu 1, 4.

¹⁴⁰ James 1914, 525.

¹⁴¹ James 1914, 525.

jotta se tuo hänelle turvallisuuden tunteen.¹⁴² Jumalan suuruuden tunnustaminen ja sen edessä nöyrytyminen näkyi myös tässä tutkimusaineistossa.

Aineistosta ilmenee, että hengellisen tanssin, erityisesti kehorukouksen avulla voidaan vahvistaa ihmisen suhdetta yliluonnolliseen. Jamesin mukaan positiivinen uskonnollinen kokemus voi olla tapahtuma, joka vahvistaa ihmisen uskoa Jumalaan ja tuonpuoleiseen. Uskoa vahvistava uskonnollinen kokemus usein myös jättää pysyvän jäljen sen kokeneeseen ihmiseen, joten vaikutus voi olla hyvinkin pitkäkestoinen tai jopa elinikäinen.¹⁴³

Yksi haastateltavista kertoi kokeneensa yksin kotona tanssiessaan uskonnollisen kokemuksen, joka teki häneen pysyvän vaikutuksen. Kokemus oli voimaannuttava. Kokemus myös helpotti häntä käsittelemään vaikeita tunteita. Tässä kokemuksessa haastateltava kuvasi tunteneensa, että Jeesus oli läsnä ja tanssi hänen kanssaan.

Mulla oli just sellasta tuskaa ja kaikkee ja mä tanssin Jeesukselle sitä tuskaa ja yhtäkkii mä kuulin ihan selvästi, mä en voi sanoo kuulinko mä äänen, mut se oli niin selkee et Jeesus sanoi että: ”Tässä minä olen, saanko luvan?” Ja me tanssittiin Jeesuksen kanssa yhdessä sitä mun tunnetta läpi. Mä olin ihan järkyttyny! Mä koin sen! Mä vaan koin!¹⁴⁴

Kuten haastatteluissa ilmenee, tanssi voi olla väylä tai kanava uskonnolliselle kokemukselle. Myös Tuija Kotiranta toteaa tutkimuksessaan kristillisestä tanssista, että useat haastateltavista kuvasivat tanssia väyläksi tai kanavaksi uskonnollisille kokemuksille.¹⁴⁵ Kotirannan mukaan kristillinen tanssi paitsi tuottaa hengellisiä tunteita, myös toimii niiden purkamisen väylänä.¹⁴⁶

Haastatteluissa tuli ilmi ajatus siitä, että ihmiset ovat saaneet kutsun Jumalalta hengellisen tanssin pariin. Vaikka tutkimuksessa heräsi kysymyksiä tanssin synnillisyydestä ja tanssin sidonnaisuudesta hauskanpitoon, nähtiin toisaalta myös kokemuksia siitä, että tanssi olisi suoraan Jumalalta tanssijalle tullut kutsumus. Tanssi tapahtui Jumalan kutsumuksesta ja tanssi koettiin jumalanpalvelukseen rinnastettavana asiana. Useat haastateltavista sanoivat kokeneensa tunteen, että Jumala on kutsunut heidät aloittamaan kristillisen tanssin harrastuksen.

¹⁴² James 1914, 525.

¹⁴³ James 1914, 64-65

¹⁴⁴ Haastattelu 1.

¹⁴⁵ Kotiranta 2005, 49.

¹⁴⁶ Kotiranta 2005, 49.

5.6. Voiko tanssi olla vääräuskoista?

Yksi haastateltavista kertoi harrastaneensa Tiibetin buddhalaisuutta ennen uskoontuloaan ja kristityksi kääntymistään. Hänen mukaansa jooga kuului tärkeänä osana tuohon uskontoon.¹⁴⁷ Hän koki joogan suorituskeskeisenä liikuntamuotona, jossa pyrittiin omalla suorittamisella parantamaan omaa asemaa ”Jumalan silmissä”. Hänen mukaansa joogassa keho tulee mukaan jumalan palvelemiseen. Käännyttyään kristityksi hän sanoi lopettaneensa joogan kokonaan. Haastateltava suhtautui joogaan erittäin kielteisesti. Hänen mukaansa joogassa on vahvat henkivallat läsnä. Hänellä oli vahva tuntemus siitä, että nämä vieraat henkivallat sitovat ja hämäävät ihmistä. Sen vuoksi hän sanoi, ettei suosittale joogaa kenellekään.¹⁴⁸ Tämä haastateltava teki selkeän eron joogalle ja kristilliselle hengelliselle tanssille. Hän koki, että myös hengellisessä tanssissa keho tulee mukaan rukoukseen ja Jumalan palvelemiseen. Hengellisessä tanssissa rukouksen kohteena on Jeesus Kristus, jota kohtaan tanssissa kurottaudutaan. Hänen mukaansa Jeesus Kristus on ainut mikä on kestävä.¹⁴⁹ Kristityksi käännyttyään hän kertoi myös ottaneensa pesäeron kaikkeen muuhun tanssiin. Haastateltava kertoi, että on kuitenkin ajan kuluessa alkanut hyväksyä myös muita tanssin muotoja, mutta suhtautuu varauksella esimerkiksi siihen, millaista musiikkia tanssin taustalla soitetaan.¹⁵⁰

Kielteinen suhtautuminen vieraisiin henkivaltoihin näkyi muuallakin aineistossa. Yksi haastateltavista kertoi, että hän oli ollut tanssitunnilla, jossa hän oli kokenut tuntemuksen, että tunnilla oli läsnä muita henkivaltoja.¹⁵¹ Hän sanoi, ettei mielellään harrasta tanssia muuten kuin kristillisessä ympäristössä. Hän kertoi harrastavansa mielellään tanssia, mutta osallistuu ainoastaan tunneille, joissa opettajat ja muut tunnille osallistujat ovat kristittyjä. Hän sanoi kokevansa kristilliset tanssitunnit ilmapiiriltään turvallisemmiksi kuin muussa viitekehyksessä tapahtuvan tanssin.¹⁵²

Haastatteluaineistossa oli nähtävissä se, että ihmiset kokevat tanssi-ilmaisun väkevänä kehollisen kommunikaation muotona. Hengellinen tanssi koettiin niin vahvana suorana kommunikaation muotona suhteessa transsendenssiin, että siihen saatettiin liittää myös pelko, että tanssin kautta voisi joutua yhteyteen vieraiden henkivaltojen kanssa. Koska hengellinen tanssi nähtiin väylänä tai kanavana uskonnolliselle kokemukselle, siksi hengellistä tanssia haluttiin harrastaa nimenomaisesti kristillisessä viitekehyksessä. Kristillisellä viitekehyksellä

¹⁴⁷ Kyseessä on haastateltavan käsitys Tiibetin buddhalaisuudesta. Tämä ei perustu tutkittuun tietoon Tiibetin buddhalaisuudesta tai joogasta.

¹⁴⁸ Haastattelu 8, 2.

¹⁴⁹ Haastattelu 8, 2.

¹⁵⁰ Haastattelu 8, 2.

¹⁵¹ Haastattelu 5, 2.

¹⁵² Haastattelu 5, 2.

tarkoitettiin esimerkiksi sitä, että hengellisen tanssin taustalla soitettiin musiikkia, jossa laulun sanat liittyvät Jeesukseen, tanssitunnilla rukoiltiin Jeesuksen Kristuksen nimessä tai sitä, että myös muut tilaisuudessa olevat tanssijat olivat kristittyjä. Tämä melko jyrkkäkin suhtautuminen hengelliseen tanssiin ja kristillisyyden korostaminen tanssin harrastamisessa oli mielenkiintoinen löydös. Fundamentalistisen ajattelun rantautuminen hengellisen tanssin pariin voisi olla kiinnostava jatkotutkimuksen aihe.

6. Hengellisen tanssin vaikutus hyvinvointiin

6.1. Ilmaisun voima: itseilmaisun ja tunteiden ilmaisemisen hoitavuus

Haastatteluaineistossa hengellinen tanssi koettiin hoitavana ja eheyttävänä kokemuksena. Kaikissa haastatteluissa mainittiin hengellisen tanssin hoitava ulottuvuus. Hoitavuutta kuvattiin muun muassa siten, että liikkeen avulla haastateltavat kokivat saavan yhteyden syvimpiin tunteisiinsa. Näiden tunteiden esiin tuleminen liikkeen kautta koettiin hoitavana. Jotkut haastateltavat käyttivät ilmaisua: ”terapeuttinen”.¹⁵³ Tanssi koettiin sisäisesti vapauttavana ja sen vuoksi hoitavana.¹⁵⁴ Tanssi koettiin myös mahdollisuutena purkaa, ladata ja vapauttaa kaikenlaisia tunteita. Myös pettymyksen ja vihan tunteita. Näiden tunteiden ilmaiseminen koettiin hoitavana.¹⁵⁵

Ja ihan terapeuttisessa mielessä, että tässä oon joskus käsitellyt jotain hankalaa asiaa ihan itsekseni. esimerkiksi joku ihmissuhde- tai joku solmuun mennyt juttu, niin sen tanssin ja liikkeen kautta olen päässyt purkamaan sitä tilannetta tosi syvällä tasolla – Ja se autto! Se autto!¹⁵⁶

Haastateltavat olivat kokeneet tanssin avulla vapautuneensa pelkotiloista ja kokeneet tanssin lievittäneen ahdistusta.¹⁵⁷ Haastatteluissa tuotiin esiin myös ajatus siitä, että kehon prosesseissa asiat saattavat lähteä liikkeelle sellaisella tavalla, johon ei pelkällä puhumisella pääse. Haastateltavien joukossa oli myös ihmisiä, jotka olivat itse tehneet terapiatyötä ja

¹⁵³ Sanan ”terapeuttinen” etymologia on sanassa ”therapeia”: sairaanhoito, parantaminen ja lääkitseminen: Liljeqvist 2007, 172.

¹⁵⁴ Haastattelu 1.

¹⁵⁵ Haastattelu 1.

¹⁵⁶ Haastattelu 2.

¹⁵⁷ Haastattelu 6.

olivat huomanneet, että kehollinen ilmaisu auttaa terapiassa. Kehon kautta ilmaiseminen tapahtuu erilaisella tasolla kuin verbaalinen ilmaisu.¹⁵⁸

Monet kuvasivat myös kokevansa syviä kokemuksia, syviä tunteita. Aineistossa ilmeni kokemus siitä, että tanssin avulla ihminen kykenee purkamaan jotain elämäntilannetta ja siihen liittyviä tunteita syvällä tasolla.¹⁵⁹

Tää kehollisuuden ja liikkeen kautta ilmaisu on ollut mulle luonteva tapa ilmaista mun tunteita. Ne tunteet kokee silloin jollain tapaa niin syvästi. Ja silloin kokee parhaimmillaan myös syvän yhteyden Jumalaan.¹⁶⁰

Haastattelujen perusteella on nähtävissä, että tanssiliiketerapian ja kristillisen tanssin tavoitteet vastaavat monilta osin toisiaan. Helen Paynen mukaan tanssiliiketerapiassa ilmaisevaa liikettä ja tanssia käytetään välineenä, jonka avulla ihminen saa kosketuksen tunteisiinsa ja kykenee integroitumaan paremmin sisäiseen maailmaansa. Paynen mukaaan tanssiliiketerapia perustuu ajatukseen, että liikkeen ja tunteen välillä on yhteys.¹⁶¹ Tanssiterapia hyödyntää tanssin ja emotionin suhdetta. Tanssin kehollista ja tunne-elämän ulottuvuutta.¹⁶²

Musiikin tärkeys näkyi myös aineistossa. Musiikin ja kehon liikkeen yhdistäminen koettiin terapeuttisena ja haastatteluissa tuli esiin ajatus siitä, että musiikin avulla päästiin kosketuksiin syvien tunteiden kanssa.¹⁶³

Mulle on kauheen tärkeä se musiikki, että se niinku resonoi minussa ja mä niinku sytyin siitä. Silloin voin kokea sitä syvää yhteyttä ja rakkautta Jumalan kanssa.¹⁶⁴

Haastateltavat kertoivat kokeneensa positiivisia tunteita hengellisen tanssin yhteydessä. Ilo oli aineistossa usein esiintyvä tunne. Hengellinen tanssi koettiin positiivisena kokemuksena, joka toi tanssijalle ilon lisäksi lohdutusta ja rohkaisua.¹⁶⁵ Myös termiä ”riemu” käytettiin kuvaamaan hengellisen tanssin kautta koettua positiivista tunnetta.¹⁶⁶ Tanssin kautta koettiin myös Jumalan läsnäoloa, rauhaa ja rakkauden ilmapiiriä.¹⁶⁷

¹⁵⁸ Haastattelu 4, 2.

¹⁵⁹ Haastattelu 2, 4.

¹⁶⁰ Haastattelu 2.

¹⁶¹ Payne 1992, 5.

¹⁶² Payne 1992, 5.

¹⁶³ Haastattelu 4, 5.

¹⁶⁴ Haastattelu 2.

¹⁶⁵ Haastattelu 5, 3.

¹⁶⁶ Haastattelu 7, 2.

¹⁶⁷ Haastattelu 6, 1.

Ehkä eniten kokee sen juuri positiivisena kokemuksena ja sellaisena, että siitä tulee iloa, lohdutusta ja jotenkin sellaista rohkaistua.¹⁶⁸

Hengellisen tanssi kuvattiin myös keinona kohdata ja purkaa negatiivisia tunteita.

Haastatteluissa kuvattiin, että liikkeillä pystyi käsittelemään tunteita, myös pettymyksen ja vihan tunteita.¹⁶⁹ Hengellinen tanssi ilmaistiin turvallisena tapana kohdata vaikeitakin tunteita.¹⁷⁰

Mä sain ladata niillä liikkeillä kaikki ne mun tunteet, myöskin sellaiset pettymyksen ja vihan tunteet.¹⁷¹

Helen Paynen mukaan monipuolisen liikekielen avulla ihminen voi käsitellä tunteitaan turvallisessa ilmapiirissä. Vapaasti syntyvä liike kehittää spontaanisuutta, sopeutuvuutta ja kykyä käsitellä tunteita. Liikkeen kautta jokaisen henkilön sisäinen maailma tulee käsin kosketeltavaksi.¹⁷²

Tutkittavat kokivat tanssin hyvänä itseilmaisun välineenä. Itseilmaisun kokemus esiintyi kaikissa haastatteluissa. Tanssi ja kehoillisuus koettiin luontevana tapana ilmaista tunteita. Haastateltavat kokivat myös, että tanssi on lisännyt itsetuntemusta ja on toiminut tunneilmaisun välineenä. Tunneilmaisun kokemus oli vaikuttanut positiivisesti tutkittavien hyvinvointiin. Tanssi kuvattiin luonnollisena tapana ilmaista itseään. Kehollinen ilmaisu nähtiin minäkuvaa eheyttävänä kokemuksena. Hengellisessä tanssissa saavutettiin kokonaisvaltainen läsnäolon kokemus.¹⁷³

Jaana Parviaisen mukaan tanssissa kokemus voidaan kokea aina myös kehoillisena tuntemuksena. Tanssi kuuluu tekemisenä ja aktuaalisena toimintana kehotietoisuuden alueelle.¹⁷⁴ Hengellinen tanssi tarjoaa kehotietoisuuden alueelle lisäulottuvuuden: jumalasuhteen ja rukouksen. Ihmiset kertoivat kokeneensa kehoillisen rukouksen kautta yhteyttä Jumalaan tanssiessaan ja hiljentyessään yksin rukoukseen. Kaikki tutkittavat kertoivat tanssivansa ylistystanssia yksin kotonaan. Se oli yksi ominainen tapa kehoilliselle rukoukselle.

¹⁶⁸ Haastattelu 5, 3.

¹⁶⁹ Haastattelu 1, 17.

¹⁷⁰ Haastattelu 3, 3.

¹⁷¹ Haastattelu 1, 17.

¹⁷² Payne 1992, 5.

¹⁷³ Haastattelu 5, 6.

¹⁷⁴ Parviainen 1994, 33.

6.2 Uskonnolliset tunteet: tunteiden ilmaiseminen Jumalalle

Haastatteluaineistossa ihmiset kertoivat kokemuksista, joissa kehon liike toimii tunteiden purkamisen väylänä. Tanssin terapeuttinen ulottuvuus tunnustettiin tämän tutkimuksen aineistossa useasti ja haastateltavat olivat kiinnostuneita tanssin terapeuttisesta ulottuvuudesta. Vaikka tanssi jo itsessään koettiin terapeuttisena, haastatteluissa korostui halu harrastaa tanssia nimenomaan kristillisessä ilmapiirissä. Haastatteluissa erotettiin toisistaan hengellinen tanssi ja muu tanssi. Hengellisessä tanssissa näkyvänä piirteenä nähtiin sen uskonnollinen ulottuvuus, suhde Jeesukseen ja suhde Jumalaan. Hengellinen tanssi nähtiin voimakkaammin parantavana kokemuksena kuin pelkästään tanssi, jota myös voitiin haastateltavien näkökulmasta harrastaa terapeuttisessa tarkoituksessa. Uskonnollisten tunteiden merkitys nousi haastatteluissa esiin. Yksi haastateltavista kuvasi tanssi-ilmaisun ja jumalasuhteen merkitystä hyvinvoinnilleen näin:

Siis mä oon aina halunnut ilmaista itseäni tanssilla ja kukaan muu ei ole antanut mulle sellaisia tunteita kuin Jeesus.¹⁷⁵

Tässä lauseessa yhdistyy sekä tanssin merkitys ilmaisun kanavana, että uskonnollisten tunteiden merkitys tanssijalle itselleen. Hengellinen tanssi koettiin haastatteluaineistossa tunteiden käsittelyn välineenä, mutta haastatteluissa erityisen näkyväksi piirteeksi nousi tunteiden käsitteleminen yhdessä Jumalan kanssa. Aineiston mukaan liike koettiin tärkeänä itseilmaisun keinona ja liikkeen avulla haastateltavat kokivat pääsevänsä lähemmäs Jumalaa.¹⁷⁶ Haastateltavien mukaan hengellisen tanssin avulla voitiin käsitellä vaikeita tunteita yhdessä Jumalan kanssa. Tanssin koettiin myös syventävän suhdetta Jumalaan.¹⁷⁷

Haastatteluissa vihan, tuskan, pelon ja surun tunteiden käsittelyä kuvattiin myös käsitteellä hengellinen sodankäynti. Hengellisen sodankäynnin kokemus saattoi olla koettu yksin kotona, tai sosiaalisessa tilanteessa. Hengellisen sodankäynnin teema esiintyi useassa haastattelussa. Tästä kokemuksesta käytettyyn myös ilmaisua ”Jaakobin paini”. ”Jaakobin paini” -termiä käytettiin sellaisessa yhteydessä, jossa haastateltava kuvasi negatiivisten tunteiden purkamista ja niiden tuomista Jumalan eteen.

Mä olin kerran sellaisessa kristillisessä tapahtumassa, jossa oli sellainen ihan mieletön rukouksen ilmapiiri ja me niinkun sodittiin siellä. Se tanssi oli niinkun sellainen marssi tai sotatanssi. Ja se oli sellaista sotarukousta, mutta se oli niinkun hengellisen sodankäynnin tanssi.¹⁷⁸

¹⁷⁵ Haastattelu 1.

¹⁷⁶ Haastattelu 6.

¹⁷⁷ Haastattelu 7.

¹⁷⁸ Haastattelu 4.

Mä oon kokenut monta kertaa, että Jumala kehottaa mua tanssimaan ja jotenkin mä ajattelen että se on sellaista hengellistä sotaa. Siinä tapahtuu jotain sellaista mitä ei muuten tapahdu.¹⁷⁹

Mä sain niinkun ladata niillä tulisilla liikkeillä yhdessä Jeesuksen kanssa kaikki mun tuskan tunteet ja pettymyksen ja vihan tunteet ja se oli tavallaan niin kuin Raamatussa se Jaakobin paini.¹⁸⁰

7. Hengellisen tanssin sosiaalinen ulottuvuus

7.1. Hengellisen tanssin yhteisölliset tapahtumat

Helen Paynen mukaan tanssiyhteisöissä yksilöt jakavat henkilökohtaista symboliikkaa ja tanssiessaan yhdessä, näin symbolien suhteesta tulee näkyvä. Tanssiliiketerapeutit pyrkivät luomaan tiloja ja ympäristöjä, joissa tunteet voivat olla turvallisesti tunnistetut, ilmaistut ja kommunikoidut.¹⁸¹ Myös kristillisissä tanssiretriiteissä pyritään luomaan turvallinen ympäristö tunneilmaisulle.¹⁸² Robert VerEcken mukaan Kristillinen tanssiretriitti on tarkoitettu ihmisille, jotka haluavat oppia rukoilemaan kehoillaan. Pelkän hiljaisuuden sijaan voidaan tehdä myös rukous liikkeen kautta. Retriitissä koko ryhmä kokee liikkeiden kautta armoa, anteeksiantoa ja parantumista. Ilmaisutapoja on useita.¹⁸³ Kristillisessä tanssiyhteisössä tehdään harjoituksia tanssien, tanssitaan raamatunlauseita ja rukoillaan toisten puolesta tanssien.¹⁸⁴ Haastatteluaineistossa tanssiyhteisön tapahtumiin osallistuminen koettiin hoitavana ja sielunhoidollisena tapahtumana. Tärkeäksi sielunhoidolliseksi elementiksi yhteisöllisissä tanssitapahtumissa nousi se, että tanssin avulla kyettiin tuomaan esiin omia tunteita.¹⁸⁵ Retriiteissä ihmiset myös oppivat toisiltaan ja tukevat toisiaan.¹⁸⁶ Haastateltavat kokivat myös, että hengellisen tanssin esitykset ovat vaikuttaneet heidän minäkuvaansa positiivisesti. Hyväksyvässä ilmapiirissä ja turvallisessa ryhmässä esiintyminen on parantanut itseluottamusta. Muutama haastateltavista kertoi, että hengellisen tanssin harrastaminen ja hengellisissä tilaisuuksissa esiintyminen on parantanut itseluottamusta ja saanut heidät arvostamaan omaa ruumistaan enemmän ja kokeneet itsensä aikaisempaa naisellisempänä ja kauniimpana. Haastatteluissa tuli myös ilmi se, että hengellisen tanssin parissa ilmapiiri on hyväksyvämpi ja suvaitsevampi kuin niiden niin sanottujen ”maallisten”

¹⁷⁹ Haastattelu 5.

¹⁸⁰ Haastattelu 1.

¹⁸¹ Payne 1992, 5.

¹⁸² VerEcke 1999, 203.

¹⁸³ VerEcke 1999, 203.

¹⁸⁴ Haastattelu 1, 9.

¹⁸⁵ Haastattelu 1, 5.

¹⁸⁶ VerEcke 1999, 204.

tanssiharrastusten parissa. Yksi haastateltavista oli harrastanut nuorena tanssia ammattikoulutustasolla ja koki, että ammattikoulutuksessa tanssin opetus tapahtui alentavassa ja henkisesti raskaassa ilmapiirissä. Hengellisen tanssin parissa sosiaalinen ilmapiiri koettiin huomattavasti turvallisemmaksi ja suvaitsevaisemmaksi. Esiintymiset ja yhteiset tanssitapahtumat koettiin itsetuntoa kohottavina kokemuksina.

7.2. Jumalan välikappale: transsendenssin kokemuksen välittäminen katsojalle

Haastatteluissa kuvattiin kokemuksia, joissa ihmiset tunsivat, että tanssimalla ihminen voi toimia Jumalan välikappaleena, tai tanssija toivoo voivansa toimia jumalan välikappaleena. Tällä tarkoitetaan niitä kokemuksia, joissa henkilöt olivat vaikuttuneet katsoessaan jonkun toisen esitystä, eli toisen ihmisen tanssi oli välittänyt tunnekokemuksen tai uskonnollisen kokemuksen.

Haastateltavat kertoivat kokeneensa samanaikaisesti fyysisen, emotionaalisen ja spirituaalisen kokemuksen. Näitä kokemuksia koettiin sekä yksin, että sosiaalisissa tilanteissa. Kehorukouksen kautta yhteys Jumalaan saattoi olla yksityinen, mutta myös sosiaalisesti jaettu. Haastatteluissa ilmeni kokemuksia, joissa tanssija pyrki välittämään tunteen Jumalan läsnäolosta toiselle ihmiselle spirituaalisen tanssikokemuksen kautta. Spirituaalisessa tanssikokemuksessa tanssija tavoitteli tunnetta, jossa hän voisi unohtaa oman itsensä ja antaa ruumiinsa Jumalan käytettäväksi. Näin tanssija tavoitteli tunnetta Jumalan välikappaleena toimimisesta. Palkitsevimpana koettiin se, jos myös katsoja kertoi tuntevansa, että Jumala puhutteli häntä toisen ihmisen esittämän tanssin kautta.

Sit mä olin, et Jumala, Sä teet sen että mä tanssin. Mä antaudun sulle. mutta jos ne ihmiset tulee kosketetuks niin sehän ei ole enää kiinni minusta, vaan se on Jumala sitten. Sä teet sen. Se on Sun työ¹⁸⁷

Ja sit ihmiset tulee sanomaan että ihanaa kun Jumala kosketti mua.¹⁸⁸

Mä rukouilen myös sitä, että ”Herra käytä mua välineenä että ihmiset tulis kosketetuks sen liikkeen ja tanssin kautta. Käytä mua tai käytä meitä jos me ollaan ryhmä.” Et se ei ole minä vaan Herra minussa.¹⁸⁹

¹⁸⁷ Haastattelu 1, 8.

¹⁸⁸ Haastattelu 1, 8.

¹⁸⁹ Haastattelu 2, 8.

Se oli tosi puhutteleva se tanssi... ja se mitä mussa itsessä lähti liikkeelle sen teidän tanssin kautta.¹⁹⁰

Mä oon kerran yhden kaverin kanssa rukoillessa lähtenyt spontaanisti tanssimaan ylistystanssia ja se mun kaveri kertoi sen jälkeen kyyneleet silmissä, että hän pysty näkemään hetken niin kuin Jumalan silmin, miten Jumala näkee minut tanssimassa. Se oli niin liikuttavaa, että hän ihan niin kuin sanoitti siinä, että se on Jumalan silmissä kaunista että Hänen oma lapsensa tanssii.¹⁹¹

Useat haastateltavista kokivat esiintymisen usein palkitsevana. Ajatus Jumalan välikappaleena toimimisesta vei esityksen kuitenkin vielä vahvemmalle tunnetasolle. Tällöin tanssija koki että esitykseen tulee mukaan transsendentti elementti. Tuija Kotiranta on tutkinut tanssia hengellisenä kokemuksena, hän oli ollut seuraamassa kristillistä tanssiesitystä Hämeenkylässä kirkossa vuonna 2003. Hän oli haastatellut tilaisuuden jälkeen seurakuntalaisia. Myös Kotirannan haastatteluissa oli kuvauksia siitä, että hengellisen tanssin katsominen oli vienyt katsojan syvälle pyhän kokemiseen.¹⁹²

Aineiston perusteella hengellinen tanssiesitys voi olla palkitsevaa sekä esiintyjälle että katsojalle. Jaana Parviainen on kuitenkin kritisoinut sitä, että länsimainen tanssi on muokkautunut liikaa esittävään suuntaan. Kulttuurissamme tanssi on asetettu katsottavaksi. Parviainen kuvaa länsimaista kulttuuria istumisen ja katsomisen kulttuuriksi, jossa toiset katsovat ja tanssiin perehtyneet ihmiset tanssivat. Näin tanssi objektivoidaan sen sijaan, että tanssilla tavoiteltaisiin sitä, että tanssin avulla pyritäisiin löytämään yhteys ihmisten välille.¹⁹³ Parviaisen mukaan länsimaaisessa kulttuurissa pyritään mieluummin speaktaakkeliin kuin intiimiin yhdessäoloon.¹⁹⁴ Hänen mukaansa tanssia tulisi tutkia osana ihmisen elämismaailmaa sen sijaan että tutkimme sitä osana ”taidemaailmaa”.¹⁹⁵ Tämän tutkimuksen aineistosta nousee esiin ajatus, että kristillisen tanssin esityksissä ja yhteisissä tanssitapahtumissa tanssi pääsee osaksi ihmisen elämismaailmaa, mutta samalla se tarjoaa kuitenkin ihmisille myös mahdollisuuden toteuttaa itseään ja jumalasuhdettaan esiintymällä toisille. Ronald Gagnen mukaan kristillinen tanssi on kosketusta omiin tunteisiin ja uskoon ennemmin kuin teatraaliseen esittämiseen.¹⁹⁶ Tämän tutkimuksen pohjalta voin kuitenkin myös kritisoida Gagnen väitettä siinä määrin, että kristillinen tanssi tosin pyrkii kosketukseen tunteiden ja uskon kanssa, mutta myös esiintyminen voi olla kristilliselle tanssijalle tärkeää.

¹⁹⁰ Haastattelu 4, 3.

¹⁹¹ Haastattelu 8, 3.

¹⁹² Kotiranta 2005, 22.

¹⁹³ Parviainen 1994, 44.

¹⁹⁴ Parviainen 1994, 44.

¹⁹⁵ Parviainen 1994, 49.

¹⁹⁶ Gagne 1999, 64.

8. Johtopäätökset

Tässä tutkielmassa tarkastellaan yhden suomalaisen kristillisen hengellisen tanssin yhteisön jäsenten kokemuksia ja käsityksiä hengellisestä tanssista. Tutkimusaineisto koostui kahdeksasta teemahaastattelusta, jotka on tehty kevään 2020 aikana. Aineisto analysoitiin aineistolähtöisen sisällönanalyysin avulla, joka tehtiin litteroitujen haastattelujen tekstianalyysinä. Haastateltavat harrastivat ylistystanssia samassa yhteisössä, mutta he olivat harrastaneet ylistystanssia ja muita kristillisen hengellisen tanssin alalajeja myös muissa yhteisöissä. Kaikki haastateltavat olivat harrastaneet myös muuta kuin kristillisessä viitekehyksessä tapahtuvaa tanssia. Haastateltavat harrastivat kristillistä hengellistä tanssia erilaisissa yhteisöissä, mutta myös yksin kotona.

Aineistosta ilmeni, että kristillinen hengellinen tanssi koettiin minäkuvaa eheyttävänä kokemuksena sekä jumalasuhdetta vahvistavana kokemuksena. Tunteiden käsittelemisen tanssin avulla koettiin hyvinvointia parantavana kokemuksena, johon ylistys ja liikkeen kautta rukoileminen toi lisäulottuvuuden, johon ei pelkästään tanssimalla pääse. Kehon liike kuvattiin myös itseilmaisun välineenä, joka auttoi tunnistamaan omat tunteet ja kuvailemaan niitä. Tämä löydös tukee Helen Paynen tanssiterapian periaatetta, jossa tanssin avulla pyritään tunteiden tunnistamiseen ja ilmaisuun. Haastateltavien mukaan tunteita voitiin ilmaista tanssin avulla toisille ihmisille tai purkaa niitä yksin. Tunteiden tunnistaminen ja niiden ilmaiseminen Jumalalle koettiin keskeisimpänä asiana hengellisessä tanssissa. Tanssin transsendentti ulottuvuus nousi keskeiselle sijalle kristillisen hengellisen tanssin ilmaisun kokemuksessa.

Tutkimuksen tuloksena nousi esiin kolme kristillisen hengellisen tanssin ulottuvuutta. Nämä olivat: *hengellisen tanssin vaikutukset ihmisen jumalasuhteeseen, hengellisen tanssin vaikutus hyvinvointiin ja hengellisen tanssin sosiaalinen ulottuvuus*. Jumalasuhte oli tärkein ja haastatteluissa eniten pohdittu teema. Tanssin terapeuttisuus ja hyvinvointinäkökulma nousi myös vahvasti esiin aineistosta, kuten myös tanssin sosiaalinen ulottuvuus. Kristillinen hengellinen tanssi koettiin tärkeänä yhteisöllisenä harrastuksena, jossa tanssijat pystyivät jakamaan kokemuksiaan ja keskustelemaan itselleen tärkeistä asioista. Hengellisen tanssin avulla voitiin myös rukoilla toisten puolesta. Tärkeä sosiaalisuuteen liittyvä elementti oli myös se, että tanssijat halusivat esiintyä toisille ihmisille ja välittää tanssin kautta pyhän kokemuksen. Jos esitykseen liittyi rukous ja kokemus Jumalan läsnäolosta, saattoi esiintyjä

tavoitella ajatusta siitä, että hän voisi toimia Jumalan välikappaleena. Tämä ”Jumalan sanasaattajan rooli” oli elämys, jota tanssijat tavoittelivat.

Esiintyminen hyväksyvässä ilmapiirissä koettiin itsetuntoa parantavana kokemuksena. Toisaalta haastatteluissa ilmeni myös kokemuksia, joissa esiintyminen ei ollut suotavaa tai tanssija oli kokenut syrjintää tanssiharrastuksen parissa. Tämä tutkielma tukee käsitystä siitä, että kristillisen hengellisen tanssin harrastajien parissa on hyväksyvämpi ja sallivampi ilmapiiri kuin kilpailuhenkisessä tanssin harrastamisessa maallisen tanssin puolella.

Kristillisen hengellisen tanssin avulla koettiin yhteyttä Jumalaan. Tanssin avulla saavutettiin kokemus, jossa tanssija tunsi, että Jeesus tanssii hänen kanssaan. Tämä voimakas uskonnollinen kokemus auttoi tanssijaa käsittelemään vaikeita tunteita ja kokemus oli erittäin terapeuttilinen ja voimaannuttava. Tutkimus toi esiin näkökulman, että tanssi ja musiikki voidaan kokea jo itsessään terapeuttisena, mutta jumalasuhteen ulottuvuus, rukous, ja hengellisen ajattelun tuominen mukaan tanssiin tarjoaa voimakkaamman ja eheyttävämmän kokemuksen, kuin tanssi ja musiikki itsessään. Kaikki haastateltavat kokivat kehollisen kommunikoinnin suhteessa jumalaan tärkeänä osana hengellistä tanssia. Tutkimuksen mukaan tanssi toimi konkreettisesti uskonnollisen kokemuksen välineenä. Tanssin avulla saavutetut uskonnolliset kokemukset olivat vaikuttaneet positiivisesti haastateltaviin. Uskonnollisen kokemuksen positiivinen vaikutus hyvinvointiin on näkynyt myös William Jamesin tutkimuksissa. James on tutkimuksissaan todennut positiivisen uskonnollisen kokemuksen vaikutukset ihmisen hyvinvointiin. Tämän tutkimuksen löydökset ovat samansuuntaisia.

Tutkimus toi esiin kristillisen hengellisen tanssin osana elettyä uskontoa ja jumalanpalveluselämää. Kristillinen hengellinen tanssi koettiin tärkeänä uskonelämän muotona ja se koettiin myös mahdollisena liturgian osana. Tanssi koettiin myös jossain määrin ambivalenttina ilmiönä. Tutkimuksessa nousi esiin käsityksiä, että vaikka tanssiminen oli monelle ihmiselle tärkeä uskonelämän muoto, mutta sitä ei kuitenkaan pidetty kaikissa uskonnollisissa yhteisöissä sallittuna. Haastatteluissa ilmeni kokemuksia, joissa tanssiin oli suhtauduttu kristillisissä yhteisöissä kielteisesti. Joko niin, että tanssia pidettiin synnillisenä toimintana, tai niin, että tanssia ei pidetty muuten tilanteeseen sopivana. Myös tanssijat itse kokivat, että tanssi saattaa pitää sisällään elementtejä, jotka ovat synnillisiä ja jollain tavoin vääriä. Ajatukset tanssin synnillisyydestä liittyivät yleensä vähäpukaiseen diskotanssiin tai sellaisiin tanssilajeihin, joiden koettiin liittyvän muuhun uskontoon, kuin kristinuskoon.

Kiinnostava löydös tutkimuksessa oli tietynlainen ”fundamentalismi”, joka liitettiin hengelliseen tanssiin. Kristillinen hengellinen tanssi koettiin niin vahvana uskonelämän muotona, että jotkut tutkittavista halusivat luopua kokonaan maallisesta tanssista tai muihin

uskontoihin jollain tavalla sidoksissa olevasta liikunnasta, kuten esimerkiksi joogasta. Koska suhtautuminen kristilliseen hengelliseen tanssiin osoittautui näin jyrkäksi, voisi tulevaisuudessa kiinnostava teologinen tutkimusaihe olla se, miten myös arjen eletyn uskonnon eri muodot voivat saada fundamentalismin piirteitä.

Tutkimus toi esiin tanssin ja erityisesti kristillisen hengellisen tanssin, kuten ylistyksen ja kehorukouksen hyvinvointia ja positiivista jumalasuhdetta rakentavan elementin. Tutkimus herätti kuitenkin myös kysymyksen siitä, suhtaudutaanko tanssiin jossain määrin edelleen kielteisesti useissa kristillisissä yhteisöissä. Koska tanssin hyvinvointivaikutukset on todistettu monissa eri tutkimuksissa, voisi olla tarpeen, että tulevaisuudessa teologisessa tutkimuksessa kiinnitettäisiin lisää huomiota siihen, että tanssi hyväksyttäisiin laajemmin myös osana kristillisten yhteisöjen toimintaa.

Lähteet

Haastattelu 1. 7.1.2020. Litteroituna, tekijän hallussa
Haastattelu 2. 8.1.2020. Litteroituna, tekijän hallussa
Haastattelu 3. 15.1.2020. Litteroituna, tekijän hallussa
Haastattelu 4. 24.1.2020. Litteroituna, tekijän hallussa
Haastattelu 5. 19.3.2020. Litteroituna, tekijän hallussa
Haastattelu 6. 28.3.2020. Litteroituna, tekijän hallussa
Haastattelu 7. 17.4.2020. Litteroituna, tekijän hallussa
Haastattelu 8. 18.4.2020. Litteroituna, tekijän hallussa

Dance Art Fun. Tamara Rasmussen opisto. Kotisivu. <https://tanssi.com/lajit/> (luettu 8.1.2021)

Jyväskylän yliopisto. Koppa. Haastattelut.

<https://koppa.jyu.fi/avoimet/hum/menetelmapolkuja/menetelmapolku/aineistonhankintamenetelmat/haastattelut>

Kirkkohallitus (2014). *Kohtaamisen kirkko – Suomen evankelis-luterilaisen kirkon toiminnan suunta vuoteen 2020*. Suomen ev.-lut. kirkon julkaisuja 7. Kirkko ja toiminta. Verkkojulkaisu. Helsinki: Unigrafia

Meditatiivinen pyhä tanssi ry. Kotisivu. Pyhyiden poluilla.

<https://www.meditatiivinenpyhatanssi.com/tietoa-meista/> (luettu 10.10.2020)

Satu, Saarinen (2011). Sanomalehti Kaleva: Jumalanpalvelustanssilla pitkä historia kirkossa.

<https://www.kaleva.fi/jumalanpalvelustanssilla-pitka-historia-kirkossa/2410430> (luettu 30.12.2020)

Suomen Kansallisoopperan infisivu: Encore: <https://encore.opera.fi/> (luettu 10.10.2020)

Tieteen termipankki 9.01.2021: Nimitys:transsendentaalinen idealismi. (Tarkka osoite: https://www.tieteentermipankki.fi/wiki/Nimitys:transsendentaalinen_idealismi.)
https://tieteentermipankki.fi/wiki/Filosofia:transsendentaalinen_idealismi (luettu 9.1.2021)

Tieteen termipankki 9.1.2021: Filosofia:transsendenssi. (Tarkka osoite: <https://tieteentermipankki.fi/wiki/Filosofia:transsendenssi>.)
<https://tieteentermipankki.fi/wiki/Filosofia:transsendenssi> (luettu 9.1.2021)

Xaris Finland kotisivu. www.xarisfinland.net (luettu 10.10.2020)

Yle TV. Areena. Itse asiassa kuultuna. Merkkihenkilöt omin sanoin. Seela Sella.
<https://areena.yle.fi/1-3422277> (katsottu 26.12.2020)

Kirjallisuus

Aikio, Annukka & Vornanen, Rauni (1982). *Uusi sivistyssanakirja*. Keuruu: Otava

Bauer, C. (2016). *Getting into character: The czardas, mazurka and tarantella are more relevant to modern training than ever* (character dance) Dance magazine. (2016; 90 (3): 46.

Bergholm, Alexandra (2020). *Uskontotieteen lähtökohtia ja historiaa*. Teoksessa: Pesonen, Heikki & Sakaranaho, Tuula (toim.) *Uskontotieteen ilmiöitä ja näkökulmia*. Helsinki: Gaudeamus, 37-50.

De Sola, Carla & Gagne, Ronald & Kane, Thomas & VerEecke, Robert (1999). *Introducing dance in Christian worship*. Washington: Pastoral press.

Hakala, Matti (toim.) (1979). *Kodin suuri tietosanakirja: osa 14*. Espoo: Weilin+Göös

Hanna, Judith Lynne (1987). *To Dance is Human – A theory of Nonverbal Communication*. Chicago: The University of Chicago press

Hirsjärvi, Sirkka. Hurme, Helena (2001). *Tutkimushaastattelu – Teemahaastattelun teoria ja käytäntö*. Helsinki: Yliopistopaino.

Houni, Pia & Paavolainen, Pentti (1999). *Taide, kertomus ja identiteetti*. Teatterikorkeakoulu. Helsinki: Yliopistopaino

Hovi, Tuija (2020). *Uskonnollinen kokemus*. Teoksessa: Pesonen, Heikki & Sakaranaho, Tuula (toim.) *Uskontotieteen ilmiöitä ja näkökulmia*. Helsinki: Gaudeamus, 156-166.

James, William (1914). *Uskonnollinen kokemus moninaisuudessaan*. Helsinki: K. J. Gummerus Osakeyhtiön kirjapaino.

- Kupari, Helena (2020). *Eletty uskonto*. Teoksessa: Pesonen, Heikki & Sakaranaho, Tuula (toim.) *Uskontotieteen ilmiöitä ja näkökulmia*. Helsinki: Gaudeamus, 167-174.
- Kotila, Heikki (2004). *Liturgian lähteillä*. Helsinki: Kirjapaja Oy. RT-Print Oy Helsinki
- Kotiranta, Tuija (2005). *Kristillinen tanssi uskon ilmaisijana*. Käytännöllisen teologian pro gradu. Helsingin yliopisto: Teologinen tiedekunta.
- Liljeqvist, Martti (2007). *Uuden testamentin sanakirja kreikka-suomi*. Helsinki: Hakapaino Oy.
- McGrath, Alister E. (1996). *Kristillisen uskon perusteet – Johdatus teologiaan*. Helsinki: Kirjapaja
- McGuire, Meredith B. (2008). *Lived religion: Faith and practice in everyday life*. New York: Oxford University Press.
- Merleau-Ponty, Maurice & Baldwin, Thomas (toim.) (2004). *Maurice Merleau-Ponty: Basic writings*. London: Taylor & Francis
- Morris, Desmond (1977). *Eleet kertovat, ilmeet puhuvat*. Englanninkielinen alkuteos: *Manwatching. A Field Guide to Human Behavior*. Elsevier International Projects Ltd. Oxford. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Otava.
- Nelson, Chad & Woods, Jr, Robert H (2011). *Content analysis from: The Handbook of Research Methods in the study of Religion* Routledge. London: Routledge.
- Oksanen, Ida Maria (2018). *Tanssia ja seksiä? Katsaus tanssin ja seksuaalisuuden suhteeseen Vanhassa testamentissa ja muinaisessa Lähi-idässä*. Vanhan testamentin eksegetiikan pro gradu. Helsingin yliopisto: Teologinen tiedekunta.
- Parviainen, Jaana (1994). *Tanssi ihmisen eksistenssissä: Filosofinen tutkielma tanssista*. Tampere: Tampereen yliopisto
- Payne, Helen (1992). *Dance movement therapy: Theory and practice*. London: Tavistock/Routledge.
- Roulston, Kathryn (2013). *SAGE researchmethods introduction. In: Reflective interviewing A guide to theory and practice*. London: SAGE publications.
- Rostedt, Pilvi (2015). *Jumalan lasten iloa ja vapautta – Rukoustanssipuvun suunnittelu kristilliselle tanssiryhmälle*. Pro gradu. Helsingin yliopisto: Käyttätymistieteellinen tiedekunta. Opettajankoulutuslaitos. Käsityön opettajan koulutusohjelma. Käsityötiede.
- Rubin, Herbert J. & Rubin, Irene S. (2012). *Listening, hearing and sharing social experiences*. London: SAGE publications.
- Rée, Jonathan & Urmson J.O. (2005) *The concise encyclopedia of western philosophy. 3rd edition*. London: Routledge.

Sara-aho, Tiina (2014). *Pyhä tanssi - mietiskelevää kehorukousta*. Käytännöllisen teologian pro gradu. Helsingin yliopisto: Teologinen tiedekunta.

Smart, Ninian (2004). *Uskontojen maailma*. Helsinki: Otava.

Smith, Marian Elisabeth (2000). *Ballet and opera in the age of Giselle*. Princeton: Princeton University Press.

Talja, Saana (2016). *Tanssittava rukous, liikuttava ylistys – Etnografinen tutkielma kristillisestä tanssi-improvisaatiosta ja tanssissa vaikuttavista voimista*. Uskontotieteen pro gradu. Turun yliopisto: Humanistinen tiedekunta.

Tianen, Jorma O. (toim.) (1987). *Gummeruksen uusi tietosanakirja osa 4*. Jyväskylä: Gummerus.

Tuomi, Jouni. & Sarajärvi, Anneli (2018). *Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi*. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.

Vilja-Mantere, Johanna (2018). *Kuin kuvastimesta – Nuoren sielunhoidollisen kohtaamisen mahdollisuuksia taidelähtöisessä ryhmätoiminnassa*. Väitöskirja. Helsinki: Unigrafia.

Wolff, Anita (toim.) (2006). *Britannica Concise Encyclopedia*. Encyclopedia Britannica, Incorporated.

Liitteet

Liite 1. Haastattelukysymykset

1. Mikä on sukupuolesi?
2. Mikä on ikäsi?
3. Oletko harrastanut pitkään ylistystanssia?
4. Kuinka usein osallistut ylistystanssiin?
5. Missä paikoissa olet osallistunut ylistystanssiin?

6. Miksi käyt ylistystanssissa?
7. Onko ylistys mielestäsi hengellistä? Jos on, niin miten se ilmenee?
8. Onko ylistys mielestäsi kristillistä? Jos on niin, miten se ilmenee?
9. Miten kuvailisit asiaa uskonnollisuus?
10. Mitä uskonnollisuus sinulle merkitsee?
11. Onko ylistystanssi vaikuttanut uskonnollisuuteesi? Jos on, niin miten?
12. Harrastatko muuta tanssia?
13. Miten ylistystanssi mielestäsi eroaa muusta tanssista?
14. Oletko kokenut tunteita ylistystanssissa? Millaisia?
15. Onko ylistystanssi vaikuttanut jumalasuhteeseesi? Jos on niin miten?
16. Mitä ylistys sinulle merkitsee?
17. Mitä rukous sinulle merkitsee?
18. Oletko kokenut joskus uskoontulon kokemuksen? Jos olet, niin miten kuvailet sitä?
19. Koetko joskus antautumista Jumalalle? Jos koet, niin miten kuvailet asiaa? Oletko kokenut näin tanssiessasi ylistystanssia?
20. Koetko olevasi vapaa tanssiessa ylistystanssia vai kontrolloitko itseäsi jollain tavoin? Jos kontrolloit, niin miten? Miksi? Jos koet itsesi vapaaksi, miten vapauden tunne ilmenee?
21. Eroaako ylistystanssi mielestäsi jollain tavoin muusta jumalanpalveluksesta? Miten?
22. Vaikuttaako jokin ulkopuolinen asia sinuun tanssiessasi ylistystanssia?
23. Onko ylistys sinulle sosiaalinen tapahtuma? Jos on, niin miten se ilmenee?
24. Onko ylistys sinulle henkilökohtainen tapahtuma? Jos on, niin miten se ilmenee?
25. Onko ylistystanssi vaikuttanut sinun käsitykseen omasta itsestäsi? Jos on, niin miten?
26. Miellätkö itsesi identiteetiltäsi tanssijaksi? Mitä se sinulle merkitsee?
27. Haluatko kertoa jotain muuta aiheeseen liittyvää?

Liite 2. Tutkimuslupapyyntö

Hyvä Tutkimukseen Osallistuja,

Opiskelen teologiaa Helsingin yliopistossa ja teen Käytännöllisen teologian yliopistonlehtori Johan Bastubackan ja professori Jyrki Knuutilan ohjauksessa maisterin opintoihini kuuluvaa syventävien opintojen tutkielmaa. Työni aihepiiri liittyy *ihmisten kokemuksiin ja käsityksiin ylistystanssista*.

Haastattelun ylistystanssin harrastajia. Toivon, että olette halukas osallistumaan haastatteluun teille sopivassa paikassa ja ajankohtana. Haastatteluun olisi hyvä varata aikaa noin tunti. Haastattelu suoritetaan yksilöhaastatteluna ja se nauhoitetaan.

Nauhoittamisen jälkeen haastattelut litteroidaan. Aineisto käsitellään anonymisti siten, että tutkimusraportista ei voida tunnistaa yksittäisiä henkilöitä. Aineisto tuhoetaan tutkimuksen jälkeen. Voit milloin tahansa vetäytyä tutkimuksesta.

Ystävällisin terveisin, Riina Laurila, Teologian ylioppilas, riina.laurila@helsinki.fi

Toimin tutkielman ohjaajana. Voit tarvittaessa kääntyä puoleeni kaikissa tutkimukseen liittyvissä kysymyksissä.

Johan Bastubacka

Käytännöllisen teologian dosentti, yliopistonlehtori, Helsingin yliopisto

johan.bastubacka@helsinki.fi

p. 0294122103

Jyrki Knuutila,

Käytännöllisen teologian professori, Helsingin yliopisto

jyrki.knuutila@helsinki.fi

p. 0294123857

